

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

PARTNERSKÉ STRACHY A
DŮVĚRA V OBDOBÍ VYNOŘUJÍCÍ
SE DOSPĚLOSTI

PARTNERSHIP FEARS AND TRUST IN THE EMERGING
ADULTHOOD

Magisterská diplomová práce

Autor: **Bc. Pavlína Rejšková**

Vedoucí práce: **PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.**

Olomouc

2021

Čestné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma: „Partnerské strachy a důvěra v období vynořující se dospělosti“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Plzni dne 30.11. 2021

Podpis .....

Bc. Pavlína Rejšková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Markovi Kolaříkovi, Ph.D. za odborné vedení a trpělivý přístup. Dále bych chtěla poděkovala všem účastníkům výzkumu a v neposlední řadě mé díky patří mým nejbližším, za jejich velkou podporu nejen během studia.

OBSAH

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	7
1 Vynořující se dospělost	8
1.1 Koncept vynořující se dospělosti	8
1.2 Přejít do dospělosti	10
1.3 Rysy VD.....	10
1.3.1 Období zkoumání, objevování identity	11
1.3.2 Období nestability	11
1.3.3 Období zaměření na sebe	12
1.3.4 Období pocitu mezi	13
1.3.5 Období příležitostí a možností	13
1.4 Omezení konceptu VD	13
1.5 Demografické faktory v ČR.....	14
1.6 Charakteristika skupiny VD	15
1.7 Specifika mužského pohlaví ve VD	19
2 Důvěra a partnerské vztahy	21
2.1 Důvěra	21
2.1.1 Partnerská důvěra	22
2.2 Charakteristika partnerských vztahů	25
2.2.1 Rysy VD v partnerských vztazích	27
3 PARTNERSKÉ STRACHY VE VD	29
3.1 Strach jako emoce	29
3.2 Strach být nezadaný	30
3.3 Strachy ve VD	31
3.4 Kategorizace partnerských strachů	32
VÝZKUMNÁ ČÁST	35
4 Výzkumný problém	36
4.1 Cíle výzkumu	36
4.2 Hypotézy	37
4.3 Výzkumná otázka	37
5 Metodologie výzkumu	38
5.1 Demografický dotazník	38
5.2 Dotazník důvěry	38
5.3 Dotazník partnerských strachů	39
5.4 Volné výpovědi o straších	40

6	Technický plán výzkumu	41
7	Metody statistického zpracování dat	42
8	Etika výzkumu	43
9	Výzkumný soubor	44
	9.1 Soubor	44
	9.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	44
10	Analýza výsledků použitých metod	48
	10.1 Dotazník důvěry	48
	10.2 Dotazník strachů	48
	10.4 Vztah mezi důvěrou a partnerskými strachy	49
	10.5 Volné výpovědi o straších.....	49
11	Práce s daty a její výsledky	50
	11.1 Testování hypotéz	50
	11.2 Zodpovězení výzkumné otázky	52
12	Diskuze.....	57
13	Závěr	60
14	Souhrn.....	61
	LITERATURA	64
	SEZNAM TABULEK	71
	ABSTRAKT	72

ÚVOD

Vynořující se dospělost je období poměrně nové, a ne všem známé. Obecně se však mezi lidmi běžně mluví o rozdílech v dnešní a předešlé generaci, o tom, co je lepší v téhle době a co bylo lepší dřív. Při takových diskuzích skoro každý narazí na možnosti, které dnešní mladí lidé mají. A je tomu tak, dnešní svět nabízí mnoho cest, jakými se člověk může vydat, ať už ve smyslu vzdělání, volby zaměstnání, bydlení, plánování rodiny, nebo například cestování. Sama se aktuálně v tomto vývojovém období nacházím a vnímám jeho důležitost ve vývoji člověka.

Co se týče partnerských vztahů, ty jsou součástí života každého z nás. Celoživotně mají velmi významnou roli a v různých obdobích života se mění jejich povaha. Díky vztahům sami sebe poznáváme a zjišťujeme o sobě spoustu nového. Zjišťujeme také, co od druhého chceme a co sami můžeme nabídnout. V partnerských vztazích se dá mluvit o nespočtu různých témat jako je spokojenost, komunikace nebo výběr partnera. Pro tuto práci bylo však vybráno jiné téma, a tím jsou strachy, které se ve vztazích mohou objevovat. Partnerské strachy nejsou zatím tak moc probádanou oblastí, avšak skrývají spoustu důležitých podnětů, které někdy nevědomě partnerský vztah mohou ovlivňovat. Největší inspirací pro tento výzkum byla studie Anežky Kohoutové, Petry Daňšové a Lenky Lacinové z roku 2019, která se věnovala partnerským strachům u mladých dospělých v České republice. Složení výzkumného souboru se však skládalo skoro jen z žen, a tak zde chyběl také pohled mladých mužů. Pro úplnost bylo zvoleno doplňující téma důvěry, se kterou mohou, ale nemusí, strachy často souviset.

Tato diplomová práce je členěna na dvě hlavní části, teoretickou část a výzkumnou část. Hlavním cílem teoretické části je popsání a shrnutí nejdůležitějších témat, které úzce souvisejí s obdobím vynořující se dospělosti, partnerské strachy a důvěry.

Ve výzkumné části dochází již k ověřování hledání souvislostí mezi prožívanými partnerskými strachy a důvěrou ve vztazích u mužů. Vedle toho je v této části věnovaná pozornost obecně prožívaným strachům v tomto vývojovém období.

Prozkoumání vztahů mezi těmito oblastmi by mohlo přinést zajímavé poznatky pro další studie, jejichž výsledky by se daly uplatnit například v partnerském poradenství.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYNOŘUJÍCÍ SE DOSPĚLOST

1.1 Koncept vynořující se dospělosti

Stěžejní oblastí této práce je pojem „vynořující se dospělost“, v angličtině *emerging adulthood*. Za vznikem této teorie stojí americký psycholog Jeffery Jensen Arnett, který se několik let zabýval vývojovým obdobím, při kterém dochází k přechodu z adolescence do dospělosti. Arnetta zaujaly změny v životě mladých lidí v průběhu posledních přibližně padesáti let. Společnost se za tu dobu výrazně změnila jak v ekonomickém směru, tak sociálním. Lidé mají více možností, co se týče nejen vzdělávání, ale také například cestování. Zvyšuje se věk při vstupu do manželství a zvyšuje se také věk matek prvorodiček. To vše je silně ovlivněno kulturou a sociálním postavením. Období vynořující se dospělosti je především ve vyspělých, industrializovaných zemích. Proto lze říci, že je toto období spíše sociální konstrukt, a právě demografické faktory umožňují jeho vznik (Arnett, 2000).

Podoba tohoto vývojového období se tedy odvíjí od možností, které jsou mladým lidem poskytovány v souvislosti s tolerancí společnosti (Arnett, 2004). Cílem autora bylo, aby bylo toto období považováno za samostatnou životní fázi, ne pouze jako součást adolescence nebo mladé dospělosti (Arnett, 2000).

Důležité je také podotknout nejednotný pohled na tuto problematiku. Ne zcela všichni odborníci považují toto období za zásadní a týkající se každého mladého člověka. A stejně jako u mnoha dalších konceptů a teorií nepadají zde ani obecná shoda v terminologii. Zakladatelem teorie je Arnett, který používá pojem přeložený jako vynořující se dospělost. Čeští odborníci Thorová (2015) a Říčan (2009) nazývají toto období jako mladá dospělost a vedle nich Langmeier a Krejčířová (2006) mluví o časně dospělosti. V této práci se využívá terminologie dle Arnetta, Thorové a Říčana, tedy pojmy vynořující se dospělost a mladá dospělost.

Vynořující se dospělost je tedy další vývojovou fází v životě jedince. Jedná se o období od 18 let s tím, že se v posledních letech horní věková hranice posouvá výš a výš, aktuálně je udáváno věkové rozmezí 18 až 29 let. Rozhodující skupinou jsou vysokoškolští studenti. Nejvýraznější charakteristikou tohoto období je tzv. „pocit mezi“. Nejen Arnett (2000, 2004) díky výzkumům zjistil, že se lidé ve fázi vynořující se dospělosti necítí jako dospělí, ale zároveň se už nevnímají ani jako adolescenti. Spíše dospělost vnímají v některých oblastech svého života.

Vynořující se dospělí si mnohokrát pokládají otázky typu „Kdo jsem?“, „Kam chci jít?“ a „S kým chci jít?“. Během tohoto období se na ně snaží nalézt odpovědi (Manning et al., 2009).

Vynořující se dospělost je období dynamické, nestabilní a proměňující. Je charakteristické tím, že nemá žádné normy, které by platily pro všechny. Nemá univerzální podobu a není všudypřítomná. V méně rozvinutých zemích se tato životní fáze objevuje jen krátce nebo zcela chybí. Ve výrazně kulturně se lišících zemích mohou převažovat odlišné vzorce chování (Baumgartner & Kraffová, 2012). Dalším charakteristickým znakem, je již zmíněná nestabilita. Je běžné, že člověk v tomto období zažívá mnoho změn, jak chtěných i nechtěných, pozvolných i velmi rychlých. Některé změny člověk sám ovlivní a pracuje na nich, jiné přijdou naprosto nečekaně a i nechtěně. Mezi nejobvyklejší lze řadit nástup na vysokou školu, stěhování, hledání práce, nový vztah nebo rozchod (Arnett, 2000).

V životě mladých lidí hraje velkou roli nejistota, která se následně projevuje výrazně i ve vztazích. Často se lidé ocitnou v situaci, kdy musí vyřešit více úkolů souvisejících s věkem a současně se přizpůsobit světu, který se stal méně jistým jak v oblasti sociální, tak ekonomické. Tato nejistota vede mladé lidi například k rozhodnutí o pozdní reprodukční strategii. Jednoduše řečeno, se mladí snaží finančně zajistit a až poté založit rodinu. Což potvrzují data, která ukazují vyšší věk matek prvorodiček, než tomu bylo dříve, a také vyšší věk při vstupu do manželství. S tím také souvisí potřebná koordinace životních závazků a plánů mezi partnery (Shulman & Connolly, 2013).

Díky mnoha výzkumům prováděným na americké populaci jsou popsána nejvýznamnější kritéria, která ovlivňují vznik tohoto období právě z pohledu dospívajících. Jedny z hlavních jsou tato: přijímání odpovědnosti za následky svého jednání, dále rozhodování se nezávisle na rodičích nebo dalších osobách, rozvoj ohleduplnosti vůči ostatním a zároveň menší sebestřednost. Následně jsou zmíněna další, jako je možnost užívat účinnou moderní antikoncepci, a díky tomu možnost plánovaného početí, změna sexuálních standardů, nebydlení s rodiči v jedné domácnosti, mít zaměstnání nebo například uvážení a učinění dlouhodobých a celoživotních závazků (Arnett, 2003).

Sneed (2006) díky výzkumu na skupině vynořujících se dospělých také potvrzuje důležitost přijetí odpovědnosti člověka za sebe a svá rozhodnutí a vyzdvihuje finanční nezávislost k tomu vnímat sebe jako dospělého jedince.

1.2 Přejchod do dospělosti

Každé vývojové období s sebou přináší mnoho změn. Dospívání je velmi rychlé a plné změn, jak biologických, sociálních, tak psychologických a je výrazným přechodovým mezníkem. Jak již bylo zmíněno výše, období vynořující se dospělosti začíná kolem 18. roku života a přechází z adolescence. Avšak jak je tomu u vývojových období, nelze stanovit přesnou hranici a u období adolescence se autoři také liší. Za začátek adolescence se označují především vývojové biologické změny u člověka. Pro ukončení jsou rozhodující spíše aspekty sociální, jako je ukončení studia a psychologické aspekty, jako například dosažení stabilní identity. Většina autorů uvádí konec adolescence mezi 18 až 20. rokem života a následný přechod do vynořující se dospělosti (Baumgartner & Karaffová, 2012).

Dospělost je však také těžké definovat. V první řadě lze dospělost definovat v právním smyslu, jakožto dosažení zletilosti. V České republice je tato hranice stanovena na 18 let stejně jako ve velké většině dalších zemích. Avšak věk není často považován za hlavní charakteristickou vlastnost dospělosti, i přestože se v den osmnáctých narozenin otevírá člověku mnoho nových možností. Ve vnímání dospělosti jde spíše o individuální kvality a zkušenosti každého člověka. Jako velmi důležitá se jeví schopnost převzetí odpovědnosti za sebe a své rozhodování. Dále rozhodování o vlastních hodnotách a víře. Vedle toho také finanční nezávislost. Mladí se často snaží o vytvoření vlastních přesvědčení na základě vlastního zhodnocení, což se často může lišit od toho, jaké si přinášejí z domova (Arnett, 1999). Baumgartner a Kraffová (2012) uvádějí, že „*V současné společnosti neexistuje jasný mezník, který by odděloval dětství od dospělosti. Co znamená být dospělý není normativně stanoveno, dospělost závisí především na subjektivním prožívání jedince.*“ (s. 12). Vzhledem k velmi subjektivnímu hodnocení dospělosti je tedy těžké stanovit její hlavní kritéria.

1.3 Rysy VD

Na základě bohaté práce Arnett stanovil pět hlavních kritérií neboli rysů, které toto nové životní období pomáhají ujasnit a upřesnit (Arnett 2004). Níže je každé období detailně popsáno.

1. období: zkoumání, objevování identity
2. období: nestability

3. období: zaměření na sebe
4. období: pocitu mezi
5. období: příležitosti experimentace (další autoři k tomuto období uvádějí také období pojmenované optimismus)

1.3.1 Období zkoumání, objevování identity

Dnešní svět nabízí mnoho příležitostí a možností k získání nových zkušeností a zážitků. Mnoho mladých lidí má možnost studovat vysokou školu, cestovat a zkusit různé pracovní pozice. To vše podporuje člověka poznávat více sám sebe a lidi kolem. Právě díky tomu také může jedinec více zkoumat oblast vztahů a lásky. Seznamovat se s různými lidmi, prohlubovat intimní stránku partnerství a navazovat krátkodobé vztahy. Zjišťovat, jaké vlastnosti se danému člověku na partnerovi líbí a jaké ne. Experimentování v oblasti lásky je v tomto věku snadnější. Mladí lidé nejsou už tolik kontrolováni rodiči a zároveň na ně není kladen tlak kvůli hledání si stálého partnera a vstupu do manželství. Podobně je tomu tak i v oblasti práce, kdy mladí lidé často pracují na částečné úvazky v různých odvětvích, které málokdy souvisejí s budoucím povoláním nebo oblastí studia. Cílem jsou především finance. Zároveň tak ale mohou odhalit, co je baví, v čem jsou dobří a v čem naopak ne. (Arnett, 2004).

Jedinci si v této životní fázi uvědomují, že zažívají takovou formu svobody, kterou neměli a také už v další fázi mít nebudou. A proto k tomu tak přistupují, užívají si a opravdu se hledají a objevují. Díky experimentování mohou zažít různé role a více se tak dozvídat o tom, co od života chtějí.

Erikson se při své práci také věnoval krizi identity, považoval ji však za součást adolescentního věku. Arnett při svém výzkumu dokázal, že období dosažení identity se objevuje jen zřídka v období středoškolského života, ale převážně až po dvacátém roku (Arnett 2000).

1.3.2 Období nestability

Dalším rysem vynořující se dospělosti je nestabilita. Nestabilita se objevuje jak v oblasti práce, bydlení, lásky, tak celkově ve vztazích. Je to velmi intenzivní a naplňující období.

Mladí dospělí si často utvářejí představy o plánech na budoucnost, a právě v důsledku experimentování a objevování dochází ke změnám. Například práce, pro kterou se rozhodli

je nenaplnuje a chtějí dělat jiné povolání, ke kterému potřebují vyšší vzdělání. To je ale mimo původní plán, tak plán změní. Tato změna ovlivní zase něco jiného. Díky tomu ale mohou přicházet postupně na to, co od života chtějí. Arnett odhalil, že vzpomínání vysokoškoláků na jejich život na střední škole může vyvolat pocity úzkosti. I přestože nebyl středoškolský život podle jejich představ, byl jasně vymezený. Člověk věděl, co bude dělat druhý den a další týdny (Arnett, 2004).

Dalším příkladem nestability je stěhování se. Lidé se v tomto období často odstěhovávají od rodičů a hledají jinou možnost. Spolubydlícími jsou obvykle kamarádi nebo partneři a jejich cílem je stát se nezávislymi na rodičích. Přibližně pro polovinu mladých dospělých je ve věku 18-25 let běžné vrátit se zpět přechodně k rodičům (Arnett 2000).

Na uvedených příkladech je zřejmé, že změny se musejí objevit u každého a často mohou být psychicky náročné. Na druhou stranu lze každou změnu brát jako možnost k bližšímu sebepoznání a nabírání zkušeností (Arnett, 2004). Pocity nestability mohou vést také k pocitům uvíznutí a zaseknutí se. Dále také k sociálnímu srovnávání se s druhými nebo přesvědčení, co všechno už by člověk měl umět, nebo kde by měl být. To vše může vyvolávat pocity úzkosti a mít špatný vliv na duševní zdraví (Goldsmith, 2018).

1.3.3 Období zaměření na sebe

Soustředění a zaměření se na sebe je další součástí období mezi dospíváním a dospělostí. Proces poznávání se a zaměření se na sebe neprobíhá v žádném jiném období více než v tomto. Hlavním důvodem jsou menší závazky a kontrola druhými. V dětství žije dítě a dospívající s rodiči, a výchovou jsou vedeni k dodržování stanovených pravidel. Stejně tak, když chodí do školy, učitelé očekávají dodržování jimi nastavených pravidel. Dítě je pod větším dozorem a kontrolou. Většina rodičů se zajímá, kam a s kým dospívající dítě jde a v kolik se vrátí. Kdežto mladí dospělí už například mohou chodit kam chtějí bez svolení rodičů a také se rozhodnou, v kolik se vrátí. Vedle toho dospělý člověk je často vázán na děti nebo partnera. Stejně je to v práci, mladí dospělí často mají jen krátkodobé brigády, ve kterých nemají tolik povinností, jako budou mít později v práci. Velkou roli zde hrají tedy závazky (Arnett, 2014).

Arnett podotýká, že toto zaměření se na sebe je myšleno v dobrém slova smyslu, a je dočasné, zdravé a přirozené.

1.3.4 Období pocitu mezi

Právě kvůli výše zmíněnému zkoumání a nestabilitě se mladí dospělí často cítí někde „mezi“. Už nejsou dětmi, ale zároveň se necítí jako úplně dospělí. Toto období mezi je cesta k dospělosti, ke které dochází postupně. Arnett (2004) díky svému výzkumu zjistil tři nejčastější kritéria dosažení dospělosti. Těmi jsou: přijetí odpovědnosti za sebe, dělat nezávislá rozhodnutí a stát se finančně nezávislým.

Během tohoto období „mezi“ má jedinec méně závazků a povinností vůči druhým. Většinou si je vědom toho, že v budoucnu ve vážnějším vztahu, manželství, práci a rodičovství se už nebude moci ohlížet jen na sebe.

1.3.5 Období příležitostí a možností

Jak už bylo zmíněno v průběhu popisu předešlých rysů vynořující se dospělosti, mladí jedinci mají mnoho možností a příležitostí, které neměli v nižším věku. V podstatě vše jim je otevřené a mohou zkoušet a vybírat. Často mají mladí velké naděje a očekávání o tom, jak bude vypadat jejich budoucnost, jakou práci budou mít a jak budou žít. Všechny tyto představy jsou v tom nejlepší světlo. Což je způsobeno tím, že zatím nezažili tolik situací „naostro“ (Arnett, 2000).

Díky výše zmíněným a popsaným rysům lze vynořující se dospělost považovat za nejméně strukturované a vymezené životní období. Nabízí širokou škálu možností a tím dává prostor pro volbu způsobu života. Lidé v tomto období tvoří velmi heterogenní skupinu. Jde o období sebepoznávání a objevování vlastních možností, schopností a zájmů (Arnett, 2007).

1.4 Omezení konceptu VD

I přesto, že je vynořující se dospělost velmi nestrukturované období a v podstatě bez norem, jsou zde základní podmínky, které musejí být splňovány, aby mohl tento fenomén v určité kultuře existovat. Za nejvýraznější lze považovat zvyšování věku při vstupování do sňatku a rodičovství. Věková hranice se posunuje do druhé poloviny dvacátých let života a dále (Arnett, 2003).

Další podmínkou, která umožňuje mladým užívat si svobody, cestovat a vzdělávat se, je hmotná zajištěnost a úroveň společnosti. Vliv má jak ekonomická situace v celé společnosti, tak socioekonomický status rodiny, ze které člověk pochází. Velkou roli hrají rodinné tradice a hodnoty, z čehož plyne normativní tlak na plnění závazků či plnění

představ. Skupinou mladých, u kterých se vývoj od jejich vrstevníků může výrazně lišit, i přesto, že žijí ve stejné zemi, jsou lidé pocházející z různých minorit. U náboženských a etnických menšin je pravděpodobněji větší tlak na dodržování tradic a pravidel (Arnett, 2003).

1.5 Demografické faktory v ČR

Vynořující se dospělost je sociální konstrukt, který se nevyskytuje v každé společnosti a formuje se díky kulturním, ekonomickým a sociálním vlivům. Na našem území se také objevují postupné změny v chování mladých lidí v několika posledních desetiletích. Stejně jako v dalších vyspělých zemích dochází i u nás ke zvyšování věku při vstupu do manželství, a to u obou pohlaví. Průměrný věk u mužů při uzavření manželství v roce 2000 byl 27,6 let. V roce 2018 průměrný věk stoupl na 31,9 let. (4,3) U žen byl průměrný věk uzavírání prvního manželství kolem 24,6 let a k roku 2018 vzrostl na 29,2 let. (4,6) U žen je zaznamenán vyšší nárůst (ČSÚ, 2020).

Dalším trendem je vyšší průměrný věk matky prvorodičky. Ženy ve vyspělých zemích stále častěji odkládají své reprodukční plány a plodnost v období mezi 20. a 30. rokem a následně jej pak kompenzují později. Rizikem odkládání je však pozdější nenaplnění z důvodu nemožnosti početí. V roce 2016 byl průměrný věk matek prvorodiček byl 28,2 roku. V roce 2018 byl průměrný věk matek prvorodiček vyšší o 0,2 tedy 28,4 let (ČSÚ, 2021). Zajímavý je také průměrný věk matek při narození dítěte, který se také poměrně posunul. V roce 2000 byl v České republice průměr 27,2 let a v roce 2018 dokonce 30,1 let (ČSÚ, 2020).

V roce 2007 se zúčastnilo 436 českých mladých dospělých výzkumu, ve kterém se kromě mnoho dalšího ověřovala hlavní myšlenka vynořující se dospělosti, kterou Arnett uvádí. Tou je „subjektivní vnímání dospělosti“. Výsledky ukázaly, že 64 % mladých dospělých se nachází pocitově „něco mezi“, 30 % se už považuje za dospělé a zbytek, tedy 6 % za adolescenty. I tento výzkum potvrzuje, že pocit „něco mezi“ není nijak ovlivněn genderovými stereotypy. Tyto výsledky podporují tvrzení, že toto vývojové období se nachází i v naší kultuře a můžeme si toho všimnout kolem nás v podstatě ve všech oblastech. Autoři výzkumu také potvrzují jako nevýraznější rysy exploraci a experimentaci, což se projevuje nepředvídatelností a rozmanitostí v životech mladých. Vedle toho podporují důležitost sebekoumání a objevování sebe samého (Macek, Bejček & Vaničková, 2007). Tyto data tedy podporují existenci nového období v českém prostředí.

V začátcích této koncepce se dění kolem nové životní etapy odehrávalo spíše jen v USA. Postupně se téma dostávalo do dalších zemích, a to i k nám. Dnes už můžeme nalézt mnoho článků a studií od českých autorů, jako je například Petr Macek, Lenka Lacinová nebo Stanislav Ježek. Právě tito odborníci a mnoho dalších přinesli zajímavé výsledky z výzkumu provedeném na českých mladých dospělých.

1.6 Charakteristika skupiny VD

Jak již bylo zmíněno výše, období vynořující se dospělosti se týká jedinců ve věkovém rozmezí 18 – 29let, s tím, že se horní hranice postupně posouvá výš. Toto období nemá žádná pevná pravidla nebo vlastnosti. Díky mnoha pracím a výzkumům už jsou však známy určité charakteristiky, které se u mladých dospělých objevují.

Arnett (2000) uvádí, že k utváření identity jsou fundamentální dvě životní domény – láska a práce. V obojím si mladí ověřují a formují své cíle a představy. Jako další jsou popsány i jiné významné oblasti života mladých, jako je studium, vztahy v rodině, přátelství, psychické zdraví, sex, bydlení, budoucí směřování a rizikové chování.

STUDIUM

Velká část mladých dospělých pokračuje po ukončení střední školy ve studiu na vysoké škole, ale ne všichni mají jasnou představu o svém budoucím povolání a směřování. Proto neví, jaký obor a školu mají zvolit a rozhodují se podle jiných kritérií. Pro dnešní generaci je běžné měnit, či zanechat školy úplně, pokud se se studiem neztotožní, nebo pokud nenaplnuje jejich očekávání. Někteří jedinci studium z různých důvodů prodlužují a část z nich jej stejně nakonec nedokončí. Důležité je jejich uvědomění toho, co v životě chtějí dělat a zda je studium pro ně vůbec potřebné (Kvitkovičová, Mareš, Širůček & Lacinová, asi 2016) ;(Arnett, 2004).

PRÁCE

V oblasti práce je důležité zmínit tzv. „zapomenutou polovinu“, tou Arnett (2000) označuje tu část jedinců, kteří sice věkově patří do období vynořující se dospělosti, ale nestudují a nezažívají tak studentský život a aktivity s tím spojené. Tito jedinci buďto pracují nebo jsou nezaměstnaní a ani nestudují. Macek a kol. (2007) dodává,

že i u nepracujících jedinců se objevují rysy VD. Například „pocit mezi“ týkající se dospělosti má jen jinou podobu než u studentů.

I přestože většinou ještě nejde o plnohodnotný pracovní režim, i tak hraje práce v období vynořující se dospělosti důležitou roli. Studenti na vysokých školách často pracují mezi pár hodinami týdně až polovičním úvazkem a není nezvyklé, že se pohybují v jiných oborech, než které studují. Volbu zaměstnání ovlivňují faktory, jako je množství času, které práci chtějí věnovat, také potřeba určitého pravidelného přísunu peněz, ale i to, jak moc flexibilní je zaměstnavatel a jaké prostředí práce nabízí. Atraktivní nabídkou práce je pro mladé ta, která jim umožní seberealizaci a vyjádření vlastní identity. Mladí lidé v dnešní době obvykle nemají problém s častým střídáním prací. Práce jim přináší kontakt s realitou a mohou se seznámit s dalšími lidmi (Kvitkovičová et al., 2016).

Pro pracující mladé dospělé, kteří po škole nastoupí do práce, je hlavním úkolem vyrovnat se s pracovními nároky, prioritou je většinou pouze úspěch a pro „nováčka“ to může být velmi stresující. Může být vnímán také určitý tlak na výkon, protože pokud by v práci selhali, mohlo by to zbourat jejich plány do budoucnosti a nenaplnit představy (Shullman, 2014).

VZTAHY V RODINĚ

V oblasti vztahů s rodiči, jsou mladí dospělí méně kontrolováni a může to dát vzniknout většímu prostoru pro komunikaci mezi nimi. Mladí dospělí přestávají být tak závislí, jako byli v nižším věku. Avšak často přetrvává vysoká závislost po finanční stránce, Macek a kol. mluví dokonce o 71 % mladých lidí, kteří jsou z větší části financováni rodiči. U mnoha z nich také přetrvává závislost v sociální sféře a na společenském vlivu jejich rodičů (Macek, et al., 2007). Burda a spol. uvádějí, že 20–25 % mladých dospělých spoléhá na pomoc ze stran rodiny, či známých, při hledání zaměstnání (Burda, Festová, Úlovcová & Vojtěch, 2003).

Výskyt konfliktů ve vztahu rodič-dítě se v období vynořující se dospělosti snižuje. Důvodem může být to, že se rodič už cítí méně kompetentní k projevení názoru v některých záležitostech, nebo také to, že už často mladí bydlí mimo domov a nedochází tak často ke sporům mezi nimi. Jsou určité náznaky toho, že po odstěhování dítěte z rodiny se zlepší komunikace a vztah mezi nimi. Naopak nemožnost se odstěhovat od rodičů, ať už například ze socioekonomických důvodů nebo jiných, s sebou může přinést zhoršení

vztahu. V tomto případě nebyly shledány genderové rozdíly, muži i ženy vykazují podobné vývojové cesty (Parra, 2015).

PŘÁTELSTVÍ

Navazování nových přátelství, ale také udržování dlouholetých vztahů s přáteli je důležitou součástí života. V období mladé dospělosti, člověk tráví mnoho času s přáteli a díky nim se seznamuje s dalšími lidmi a prožívá mnoho nového. Přátelství uspokojuje většinou především potřeby sociální integrace, romantické vztahy vedle toho uspokojují především potřeby intimity a emocionální podpory. V tomto věku se může přátelství a romantický vztah v jednu chvíli prolínat, nebo se z přátel stanou partneři a naopak (Barry, Madsen & Nelson, 2009). Mladí celkově tráví mnoho času ve společnosti a aktivity partnerské se tak prolínají s akcemi s přáteli.

PSYCHICKÉ ZDRAVÍ

Významným prediktorem psychického zdraví je sebeúcta člověka. Muži i ženy s vyšším sebevědomím po dvacátém roku života vykazují větší psychickou pohodu. Stejně tak podstatným faktorem je kvalitní sociální podpora (Mautd, et al., 2021).

Silné rodinné a vrstevnické vztahy posilují vývoj člověka a vědomí blízkosti a důvěry ve své okolí dodává mladému jedinci větší sebedůvěru v prozkoumávání světa kolem. Během dětství a dospívání je pro zdravý vývoj jedince důležité mimo jiné také širší sociální prostředí. Protože právě to, může mladému jedinci přinášet lepší porozumění různým rolím ve společnosti, formování identity a lepší schopnost přizpůsobit se (O'Connor, et al., 2011).

Emocionální podpora ze strany rodičů se ukázala jako významný prediktor sebeúcty člověka a psychického zdraví, která se následně významně projevuje ve fungování ve vztazích (Lanz & Tagliabue, 2007).

SEX

Sexuální život vynořujících se dospělých se liší v několika aspektech. V tomto věku se o sexu mluví mnohem více otevřeně, je běžné vést diskuze o sexuálních tématech a předmanželský sex je pro drtivou většinu společnosti přijatelný (Arnett, 2012). Více jak 90 % mladých dospělých zahájí svůj sexuální život před vstupem do manželského svazku,

vliv hrají samozřejmě sociodemografické faktory, ale hlavně výchova a víra (Halpern, Waller, Spriggs & Hallfors, 2006).

BYDLENÍ

Lidé v období vynořující se dospělosti se od generace svých rodičů často liší také v oblasti bydlení. Dnešní mladí dospělí odcházejí z domu svých rodičů natrvalo až ve vyšším věku. Je obvyklé, že se mladí stěhují společně s partnerem a berou to jako určitou zkoušku vztahu. Stejně tak obvyklé je, že se po rozchodu s partnerem mladí vracejí na nějakou dobu zpět ke svým rodičům (Shulman & Connolly, 2013).

BUDOUCÍ SMĚŘOVÁNÍ

Arnett (2007) uvádí, že mladí mají příliš optimistické vyhlídky ohledně vlastní budoucnosti a mohou tak později silně narazit. Obecně uvažují v tom nejlepším světle o zaměstnání, bydlení i finanční úrovni.

Plánování budoucnosti v oblasti partnerství je výrazně ovlivněno tím, zda je člověk zadaný či nikoliv. Toto zjištění se projevilo především u zadaných mladých žen, které na rozdíl od nezadaných snadněji uvažují o budoucnosti s partnerem a přemýšlejí o rodinném životě – bydlení a dětech. Přítomnost partnera tedy výrazně ovlivňuje představy o budoucím směřování. Na druhé straně nezadaní muži v budoucím směřování cílili především na ekonomickou zajištěnost, přátele a angažovanost ve společnosti. Celkově výzkum ukázal dva zásadní kroky do budoucnosti u mladých lidí. Těmi jsou: najít si práci a uvědomit si sama sebe (Lanz & Tagliabue, 2007).

RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

Často je u této skupiny dospělých vyšší prevalence rizikového chování. Mezi něj patří především nechráněný sex, užívání návykových látek nebo riskantní řízení vozidla. Co se týče řízení, mnoho mladých lidí riskuje za volantem ať už řízením pod vlivem alkoholu či drog, tak rychlou jízdou, i přestože mají minimální zkušenosti (Arnett, 2000).

Vývojové změny, které v tomto období probíhají, mohou vést ke zvýšenému pití jako prostředku zvládnání většího stresu, nebo být jako důsledek zvýšené svobody či volnosti od rodičů (White & Jackson, 2004). Samozřejmě vždy záleží na množství, intenzitě pití a dalších individuálních faktorech, je však nutné podotknout, že v západních zemích je pití

alkoholu v tomto věku normativní (Arnett, 2005); (Jun, Sacco, Bright & Cunningham-Williams, 2019). Užívání alkoholu v období vynořující se dospělosti se často pojí s hudbou, akcemi a společnostmi mnoha lidí, což může napomáhat navazovat kontakty a usnadnit vzájemné interakce (White & Jackson, 2004). Negativní aspekty užívání alkoholu se nepojí k tomuto věku. Všem jsou známé, ale i přesto je potřebné o nich mluvit. Celkové dopady se mohou týkat ohrožování zdraví svého i okolí, agrese, násilí, nebezpečné jízdy autem nebo pohlavně přenosných sexuálních nemocí (White & Jackson, 2004).

Motivací k riskantnímu chování je především touha po nových zážitcích a intenzivních zkušenostech. To vystihuje osobnostní rys – sensation seeking (Arnett, 2000).

1.7 Specifika mužského pohlaví ve VD

Genderové rozdíly se neprojevují nijak razantně ve skoro žádném z již zmíněných výzkumů. Společnost se vzdaluje od tak silného vymezování rolí a k nim pasujícím charakteristikám, jako tomu bylo dřív. Ženy byly vnímány jako ty, které především pečují o blaho ostatních a soustřeďují se na péči druhých. Vedle toho muž byl vnímán jako nezávislý, zaměřený na sebe a své cíle. Od tohoto vnímání se spíše upouští (Matud, Bethencourt, Ibáñez, Fortes, & Díaz, 2021). I přesto jsou zde uvedeny alespoň nějaká specifika týkající se mužů v období vynořující se dospělosti.

Co se týká partnerských vztahů, je pochopitelné, že se zde nějaké rozdíly v prožívání objeví. Ženy zdůrazňují důležitost intimity, oddanosti a podpory ve vztahu. Muži vedle toho zdůrazňují sociální postavení a sexualitu jako klíčové body partnerského vztahu. Co se týče rozchodu, mladí muži se častěji, než ženy vyjadřují k obavám z nevěry a obavám týkajících se sexuálního života (Cohen, Finzi-Dottan's, 2012). Důvody rozchodu mladých dospělých vychází především z nenaplnění jejich představ o partnerském vztahu. Mezi tři hlavní důvody pro ukončení vztahu mladí řadí problémy ve vzájemném propojení, intimitě a autonomii (Bravo, 2017).

Každý má určité představy o svém budoucím partnerovi, ať už ty osobnostní, tak fyzické. Vengléřová (2008) uvádí, že se představy o romantickém partnerovi utváří již v průběhu dětství. Díky vztahům mezi otcem a matkou a vztahům rodič a dítě, tak jedinec získává nevědomě představy o ideálním partnerovi. Jak už bylo zmíněno výše, jako nejčastější partnerské preference se považuje především vřelost, laskavost, smysl pro humor a otevřenost. U mužů byla v této oblasti zjištěna významná souvislost mezi preferencemi

a vnímaným počtem dostupných neboli pomyslných partnerek. V době, kdy se muž cítil více žádaný v kontextu seznamování, měl tak vyšší nároky na druhé (Sprecher & Regan, 2002).

Muži v období vynořující se dospělosti soustavně vykazují vyšší užívání alkoholu a problémy s tím spojené. Oproti ženám se muži častěji dostávají do problémů vlivem alkoholu, a to především ve veřejné sféře, kdy pod vlivem mohou více riskovat a ohrožovat okolí (White & Jackson, 2004).

V oblasti rodinných vztahů se většinou vymezují obě pohlaví podobně. Hlavní roli zde hraje funkčnost rodiny a její složení. Jak již bylo uvedeno výše, vztah s rodiči se v průběhu vynořující se dospělosti mění, zajímavý rozdíl je v tom, že kontakt s rodiči má u mladých mužů tendenci klesat poměrně rychleji, než u žen (Sneed, 2006).

2 DŮVĚRA A PARTNERSKÉ VZTAHY

2.1 Důvěra

Důvěra je důležitou součástí veškerých vztahů, jak rodinných, přátelských, tak těch partnerských. Důvěru ale také vnímáme z hlediska osobního, ve smyslu důvěry člověka samotného vůči sobě. Definovat však tento pojem jak z hlediska vědeckého, tak i každodenního není tak jednoduché, jak se zdá. Shodu můžeme nalézt alespoň v tom, že jde o pozitivní očekávání vůči nějaké situaci nebo člověku (Mayer & Davis, 1999).

Důvěra přispívá ke schopnosti udržovat vztahy mezi lidmi, je však velmi křehká a svým způsobem je to pro člověka risk. Úzce souvisí se spokojeností partnerů a tím, co člověk do vztahu investuje (Norona, et al., 2017).

Vznik důvěry je podmíněn stavem či situací, která je vyznačující se nepřítomností času a prostoru (Giddens, 2010).

V každém typu vztahu se projevuje důvěra trochu odlišně, ale měla by být základem každého pevného vztahu. Obecně je důvěra chápána tak, že se člověk může na druhého spolehnout. A to nejenom v dobrém, ale především v těžkých situacích a náročných obdobích. Důvěra také znamená, že se člověk může druhému svěřit s citlivými informacemi a věří, že nebudou nijak zneužity nebo sdíleny s někým dalším. Když jedinec partnerovi důvěřuje, je pravděpodobnější, že si dovolí projevit přímo prožívané emoce bez nutnosti přemýšlení a skrývání (Slaměnik & Hurychová, 2015).

Důvěra se v každém vztahu buduje postupně a jinak. Je tedy pochopitelné, že je odlišná úroveň důvěry na počátku vztahu a úroveň důvěry u dlouholetého pevného partnerství. Rozvíjí se od začátku vztahu a je ovlivněná každou událostí a situací, při které sledujeme toho druhého.

Rempel, Holmes a Zanna 1985 věnují pozornost právě partnerské důvěře a dali dohromady 3 základní složky:

- a) hodnocení chování druhého partnera jako spolehlivé a předvídatelné
- b) přesvědčení, že se navzájem zajímají o potřeby toho druhého
- c) důvěra v pevnost vztahu

Aby důvěra ve vztahu vzkvétala, je žádoucí, aby druhý vyjadřoval zájem o nás, naše potřeby a zájmy, nebo aby například bral v úvahu názor svého protějšku před učiněním rozhodnutí. Důležité je vzájemné zapojení obou partnerů do budování vztahu. (Kramer & Carnevale, 2001) Se vzrůstající důvěrou se současně zvyšuje vzájemná závislost a těsnost vztahu (Slaměník, Hurychová, 2015).

Vztahová schémata o důvěryhodnosti ostatních se vyvíjejí už v dětství. Pozornost rodičů k potřebám jejich dítěte a jejich spolehlivost při naplňování potřeb zásadně ovlivňuje to, jak dítě vnímá druhé (Bowlby, 1984).

Díky různým studiím lze dnes mluvit o dvou formách důvěry. Ne všichni autoři je však pojmenovávají stejně. Na jedné straně jsou formy označené jako afektivní a kognitivní. Autoři, kteří tak důvěru pojímají, jsou například Dirks a Ferin (2002), Dunn, Reudy a Schweitzer, (2012) nebo Chua, Ingram a Morris (2008). Na druhé straně Murray et. al. (2006) rozlišují důvěru jako impulsivní (relativně nevědomou) a reflektivní (vědomou). Obsahově se však střetávají, a tak se afektivní forma shoduje s formou impulsivní a kognitivní forma s formou důvěry reflektivní.

Součástí důvěry je také víra v druhého člověka a tím pádem by neměl být prostor pro žárlivost a přehnané kontrolování (Praško & Trojan, 2001). Ve vztahu s nízkou mírou důvěry se právě žárlivost projevuje častěji, jak afektivní, tak kognitivní (Kemer, Bulgan & Yildiz, 2015).

Giddens (2010) tvrdí, že ukotvení základní důvěry je zásadní podmínkou pro uznání plné identity osob a v případě, že není základní důvěra rozvinutá, vznikne u jedince trvalá existenciální úzkost. V nejhlubším smyslu je protikladem důvěry stav, který jde vyjádřit jako pocit strachu nebo úzkosti.

2.1.1 Partnerská důvěra

V každém vztahu se někdy objeví problém, ať už banální nebo zásadní. Záleží na obou partnerech, jak se k problému postaví, zda ho budou řešit nebo ne. Osoby ve vztahu s vysokou mírou důvěry se obvykle snaží řešit problémy konstruktivněji a s pozitivnějším naladěním. V opačném případě u partnerů, kteří mají v oblasti důvěry problém, dochází k pesimističtějšímu pohledu na věc (Holmes a Rempel, 1989). K narušení důvěry může dojít z mnoha důvodů a jedním z nich může být nevěra ve vztahu, která je chápána jako narušení základních přesvědčení o partnerovi, sobě a bezpečí ve vztahu. Narušení těchto přesvědčení

pak může u podvedeného partnera vést k vyšší pravděpodobnosti vzniku úzkosti, či deprese. (Baucom, 2009)

Dle Giddense (2010) je důvěra v blízkých vztazích rozvíjena v souvislosti na utváření pocitu sebedůvěry.

Důvěra je ve velké míře ovlivněná také sebehodnocením obou partnerů. Osoby s nízkým sebehodnocením potřebují nadprůměrné přijetí od druhého, a to z toho důvodu, že obecně fungují s chronickým deficitem začlenění ve společnosti. (Leary a kol.1995) Sklony k nedůvěře v projevech lásky, náklonnosti a podpory se vyskytují právě u osob s nízkým sebehodnocením. Ve stejném výzkumu uváděli jedinci s vyšší úrovní sebehodnocení větší spokojenost a důvěru v jejich vztah (Murray, 2002).

Simpson (2007) říká, že pro zdravý rozvoj vztahu, spokojenost, intimitu a pocit bezpečí je důvěra naprosto nezbytná. Je tedy pochopitelné, že narušená důvěra, nebo její nedostatek vede vztah spíše k rozpadu vztahu než jeho zachování. I přesto, že je důvěra považována za jeden z nejzásadnějších prediktorů spokojenosti v partnerském vztahu, není jí věnována přílišná pozornost v oblasti výzkumu (Dainton & Aylor, 2001).

V roce 2017 věnovali odborníci pozornost nedostatku důvěry u mladých lidí v romantických vztazích. Výsledky naznačily, že nedostatek důvěry v partnerských vztazích může pramenit z několika oblastí, které sice nemusejí souviset se současným vztahem, ale ovlivňují ho. Jde především o obavy z nevěry. Jedná se o nízkou sebeúctu, zkušenost se zradou z předešlých vztahů, ale také „drby“ ve společnosti, které se šíří. Respondenti přiznali, že si dávají velký pozor na vliv ostatních na svého partnera. To podporuje tvrzení, že vrstevníci opravdu mají vliv na partnerské vztahy svých kamarádů (Norona, Welsh, Olmstead & Blinton, 2017).

V partnerském vztahu je vhodné a potřebné komunikovat své představy o důvěře, její význam pro člověka a očekávání od druhého. Nevyjádřením může dojít ke konfliktu v interakci s někým dalším. Například flirtováním s třetí osobou může jednomu partnerovi připadat v pořádku, naopak druhý už to bude považovat jako určitou formu podvádění. Toto chování může být poté vnímáno jako narušení důvěry ve vztahu (Norona, et al., 2017).

Další, co může hrát velkou roli v důvěře mladých lidí jsou technologie dnešního světa (Norona, et al., 2017). Sociální sítě jsou v dnešní době běžnou součástí dne pro každého mladého dospělého. Množství aplikací a snadný přístup k nim umožňuje kdykoliv komunikovat s dalšími lidmi. Toto užívání může být prostředkem k eskalaci konfliktů v romantických vztazích. Studie na vysokoškolských studentech odhalila vliv užívání

sociálních sítí na prožívání romantického vztahu, zejména nevěry, žárlivosti a zvýšené pozornosti ve smyslu sledování svého partnera na sociálních sítích. Žárlivost se projevila jak v online, tak offline prostředí a je tím nejvýznamnějším spouštěčem konfliktu ve vztahu vlivem užívání sociálních sítí. Žárlivost často předchází právě již zmíněnému sledování protějšku na sociálních sítích (jaký obsah sleduje, jaké aplikace používá a co za obsah sám tvoří) (Arikewuyo, Lasisi, Abdulbaqi, Omoloso & Arikewuyo, 2020).

2.2 Charakteristika partnerských vztahů

V posledních mnoha letech se postupně mění vnímání partnerských vztahů ve společnosti. Je běžné dlouhodobé soužití partnerů bez vstupu do manželského svazku. Je poměrně běžné vychovávat děti, stavět dům a plánovat celý život společně v nesezdaném partnerství. Avšak důležitost a význam partnerství v životě každého člověka stále zůstává. Partnerský vztah je také označován jako romantický vztah, a to především v anglickém jazyce „romantic relationship“. Tento vztah vzniká mezi dvěma jedinci, mezi kterými probíhá silná citová vazba, sexuální touha a časté myšlenky na toho druhého. Obvykle se v těchto vztazích objevuje sexuální aktivita (Výrost & Slaměník, 2008).

Co se týká vztahů partnerských ve věku vynořující se dospělosti, pro mladé není cílem mít partnera, jde spíše o hledání smyslu v partnerství a lásce (Maysseless, Keren, 2014). Romantický partner se rychle stává dominantním v hierarchii vztahů. Mladí často věnují partnerům většinu svého času, a to i na úkor trávení času se svými přáteli (Collins & Laursen, 2000). Tím, že chtějí veškerý svůj čas trávit s partnerem, musí často reorganizovat svůj program. Rozsah těchto změn může ovlivnit i osobnost člověka (Carbonneau, Vallerand, Lavigne & Paquet, 2016).

K partnerským/romantickým vztahům neodmyslitelně patří pojmy zamilovanost a láska. Zamilovanost je komplexní emoce, při které se projevuje směsice pozitivních i negativních pocitů. U těch pozitivních je pochopitelné, že zamilovanost vůči druhému posilují, je však nutné podotknout, že stejně tak mohou i vztah prohloubit i emoce negativní jako je strach, či úzkost. Zamilovanost trvá přibližně po dobu jednoho ro ku, maximálně kolem 3 let. Pro dlouhodobý vztah je však nutné, aby se zamilovanost obsahově podobala spíše lásce partnerské (Stuchlíková, 2002).

Každý vztah, kterým člověk projde, přinese něco jiného. A právě tyto zkušenosti člověka formují a mají vliv na budoucí vztahy (Yldmir & Demir, 2015).

Vynořující se dospělí dokázali charakterizovat hned několik oblastí, které pozitivně ovlivňují fungování vztahu. Patří mezi ně sdílené aktivity pro společné trávení času, dobrá společnost, blízkost, důvěra a intimní komunikace (Bravo, 2017).

Během života však člověk prochází také mnoha vztahy, které jsou z nějakého důvodu neuspokojivé a rozhodne se je ukončit. Důvody pro ukončení partnerského vztahu mohou být různé. Dle výzkumu z roku 2016 jde především o neuspokojivé naplnění psychických potřeb člověka. Konkrétní důvody, které mladí lidé nejčastěji udávali, se týkají nenaplnění potřeb intimity, vzájemné blízkosti, autonomie a kompatibility mezi mnoha rolemi. Autoři

poukazují na překvapivé zjištění, kdy mladí lidé považují za důležitější smysluplné propojení mezi sebou, než sexuální uspokojení a sdílení společných aktivit (Norona, Olmstead & Welsh, 2016).

I ty vztahy, které nejsou zcela funkční a uspokojivé, jsou zkušeností. Někdy se mladí učí využívat údržbové strategie, v jiném případě se rozhodnou pro ukončení vztahu (Lacinová, Umemura, Bouša, Širůček & Michalčáková, 2016).

Cohen a kol. (2003) podotýká, že i přes nestabilní vztahy a přechodné známosti mají mladí lidé za cíl usadit se, najít si stabilní dlouhodobý vztah a vstoupit do manželství.

Za důležité partnerské preference mladých lidí se považuje především vřelost, laskavost, smysl pro humor, otevřenost a expresivita. Vedle toho jsou žádané charakteristiky týkající se sociálního postavení a fyzické přitažlivosti. Zajímavý rozdíl je v preferencích kladených na partnera, se kterým by jedinec chtěl budovat vztah a fungovat dlouhodobě a vedle partnera, se kterým by šlo pouze o jednorázové setkání za cílem sexuálního prožitku. V prvním případě, tedy u partnera na romantický vztah se mladí zaobírají především osobnostními charakteristikami a vnitřní vzájemnou podobností. U sexuálních partnerů bez plánování jakéhokoliv pokračování je upřednostňována hlavně fyzická přitažlivost a předchozí sexuální zkušenost. Vynořující se dospělí však podotýkají, že není neobvyklé, že se ze vztahu původně pouze sexuálního stane vztah romantický (Sprecher & Regan, 2002). Za pasivní vlivy při výběru partnera lze považovat podobné pracovní či vzdělávací vzorce (Manning et al., 2009).

Většina lidí zažije během svého života několik romantických vztahů, a tím pádem i několik rozchodů. Vzhledem k tomu, že velmi často bývá rozchod bolestivý a citlivý, může tento zážitek silně ovlivnit prožívání jedince a jeho psychickou pohodu. V období adolescence a mladé dospělosti může být ukončení vztahu jedním z prediktorů vzniku depresivní poruchy (Monroe, Rohde, Seeley & Lewinsohn, 1999).

Stresové a traumatické události mohou mít i pozitivní přínos ve smyslu osobnostního růstu jedince. Výzkum z roku 2003 přinesl informace ohledně pozitivních změn v návaznosti s rozchodem, tedy ukončením romantického vztahu. Byly odhaleny pozitivní změny ve vnímání sebe sama, úrovně odolnosti, v oblasti mezilidských vztahů, ve kterých docházelo ke zlepšení mezi přáteli, pokroku v komunikaci a také k lepšímu školnímu výkonu. Osobnostní růst po ukončení vztahu byl zaznamenán více u žen než u mužů. Po prožité negativní až silně traumatické události, jako je například vážné onemocnění, lidé také

často popisují osobnostní růst a potvrzují tedy určitý pozitivní přínos (Tashiro a Freaizer, 2003).

Přijmout rozchod a vyrovnat se s nastalou situací je pro člověka složité, navíc v případě, kdy se mu nedostává dostatek emocionální podpory od jeho blízkých a také v případě, že nebyl jeho iniciátorem (Yldmir & Demir, 2015).

Mezi vztahové kompetence v období vynořující se dospělosti by se dala zařadit i schopnost ukončit vztah. Není jednoduché vztah ukončit, ale také není jednoduché ani dobré setrvávat ve vztahu, který není funkční a člověk v něm není spokojený. Schopnost rozejít se lze zařadit do modelu romantické self efficacy.

Existují čtyři základní dovednosti rozchodu a těmi jsou:

- Vědět kdy se rozejít
- Rozejít se přiměřeně, ale účinně
- Vyhnout se oddalování
- Přijetí rozchodu

Drtivá většina mladých dospělých v tomto výzkumu tvrdí, že tyto dovednosti mají. Oddalování rozchodu je však asi nejvíce složitou kompetencí, která je často stěžována fakty jako je společné bydlení partnerů či společný mazlíček. Právě to může vést k protahování nefungujícího vztahu a snahou o udržení i přes chybějící dlouhodobý výhled (Norona, Scharf, Welsh & Shulman, 2018).

2.2.1 Rysy VD v partnerských vztazích

Zkušenosti získané v rámci různých partnerských vztahů vždy významně ovlivní vývoj jedince. V období mezi adolescencí a dospělostí mají mladí lidé více prostoru, času a také společenského pochopení pro vstupování do více vztahů. Mladí mohou prožívat tyto vztahy bez očekávání druhých a zjišťovat tak, co chtějí od života a co chtějí od svého budoucího partnera (Lacinová, et al., 2016).

Jak bylo zmíněno výše, období vynořující se dospělosti je popsáno několika základními rysy, které se různě objevují v jejich životech. Například rys **nestability** se v partnerství objevuje především v opakovaných návratech k partnerům z již ukončených vztahů, tedy návraty ke svým ex-partnerům. Rys **zaměření se na sebe** je obsažen o pár řádků výše, jde v podstatě o zkoušení různých vztahů, při kterých jedinec zjišťuje, co on sám chce a co ne. Stejně tak se projevuje rys **explorace** neboli zkoumání a objevování. I přestože často nejsou vztahy v tomto období dlouhodobé, nelze je považovat za nevážené. V určitém ohledu

už mají povahu dospělého vztahu, což přispívá na **pocitu „něco mezi“**. Všechny tyto popsané situace a rysy dávají společně smysl poslednímu rysu a tím je období otevřených možností neboli **experimentace** a období příležitostí (Lacinová, et al., 2016).

Vztahy v období vynořující se dospělosti nemají vždy vážný charakter ani dlouhé trvání a díky tomu nemusí potencionální rozchody probíhat v emočním vypětí a za jiných extrémních okolností. A právě to může přispívat k dřívějšímu či pozdějšímu usmíření se mezi mladými, které často vede k navrácení se k sexuální povaze vztahu v nezávazné formě. V některých případech se mladí mohou dát znovu dohromady. Toto chování se u mladých lidí stává skoro typickou součástí rozhodového procesu. Nutné je však podotknout, že to může mít velmi negativní emocionální dopady, které si aktéři neuvědomují (Halpern-Meekin, Manning, Giordano & Longmore, 2013).

3 PARTNERSKÉ STRACHY VE VD

3.1 Strach jako emoce

Emoce mají obrovský vliv na chování a prožívání jedincova života a v interpersonálních vztazích mají nepostradatelnou roli. To, jak je každá jednotlivá situace pro jedince významná, ovlivní intenzitu prožívaných emocí. Každý člověk prožívá každou situaci jinak, a právě proto, je to, co prožíváme a cítíme, velmi těžko sdělitelné (Slamění, 2011).

„Emoce vymezujeme jako uvědomované pocity různého ladění, které vyjadřují vztah člověka k relevantním událostem vnějšího prostředí i k sobě samému a které jsou spojeny s různou mírou fyziologické aktivace, jejíž funkcí je navodit stav připravenosti k jednání.“ (Slamění, 2011, s. 12). Prožívání různých emocí ovlivňuje také kognitivní procesy a může tak docházet ke změnám ve fungování paměti, pozornosti nebo rozhodování (Stuchlíková, 2002).

Emoce mají tři základní komponenty: tělesnou reakci, kognitivní složku a výrazovou složku. V případě prožívání strachu dochází ke změnám v tělesné složce v podobě zrychleného srdečního tepu, sucha v ústech, zrychleného dýchání, pocení, chvění končetin, stažení žaludku a zvýšeného svalového napětí. Jednoduše řečeno se organismus připravuje k akci tzv. „útok nebo útek“. Kognitivní složkou je myšleno uvědomění si emoce a její zpracování („vím, že cítím“). Strach tedy často může vést ke zkreslenému a zúženému vnímání informací. Co se týče výrazové složky emocí, jde o projev především ve výrazu tváře jako je smích, pláč, ale také celkového tělesného projevu jako je výkřik, nebo tanec (Kučera, 2013).

Strachu je společně s úzkostí v oblasti emocí věnována největší pozornost a je tedy pochopitelné, že je v dnešní době několik přístupů k nim. Každý nahlíží na emoce z jiného úhlu pohledu. Hlavními jsou tyto čtyři modely: psychodynamický, behaviorální, kognitivní a fyziologický (Plháková, 2004). V oblasti výzkumu však přetrvávají velké limity. Emoce mají silně subjektivní charakter, a proto je velmi složité navodit danou situaci v umělém prostředí, a stejně tak je těžké zkoumat emoce v přirozeném prostředí bez manipulace s proměnnými (Kučera, 2013).

Strach vzniká v akutním případě bezprostředního ohrožení života. Nebezpečí se objeví náhle a jedinec je tak vystaven přímému riziku ublížení si, či smrti. Lidské strachy nelze považovat za náhodné (Davey, 2011).

3.2 Strach být nezadaný

Strach být nezadaný, je poměrně nedávno popsáný a prozkoumaný jev týkající se partnerských vztahů. Strach být nezadaný neboli „fear of being single“ je definován jako strach, obava či úzkost týkající se současné nebo budoucí zkušenosti bytí bez romantického partnera. Tento strach může zažívat jak nezadaný člověk, tak i jedinec ve vztahu, který se obává možného rozchodu v budoucnu a následného osamocení (Spielmann, et al., 2013).

Tato obava je obecně mezi lidmi známá a prožívaná, ale odborně uchopená byla až v roce 2013. Výzkum v tomto roce odhalil ty nejvýznamnější aspekty. Nejvíce znepokojující na situaci „být single“ jsou dle respondentů obavy z nedostatku dlouhodobé společnosti a intimity s romantickým protějškem (40 %). Dále hovořili o strachu ze ztráty současného partnera, stárnutí, samoty, ztráty možnosti založit rodinu a mít děti. Obavy přináší dle odpovědí také negativní hodnocení dlouhodobého single života ze strany okolí. V západním světě je párové soužití normativní, což může v lidech v okolí vyvolávat připomínky k dlouhodobému single životu (Spielmann, MacDonald, Maxwell, Joel, Paragine, Muise & Impett, 2013).

Vzhledem k tomu, že fungující partnerský vztah v lidech vzbuzuje pocit bezpečí, je pochopitelné, že při absenci blízkého vztahu budou lidé určitý strach pociťovat. Stejně tak jako obecnou nejistotu a potřebu někam patřit (Spielmann, et al., 2013).

Rozchod je obecně psychicky náročným zážitkem a pro jedince, kteří zažívají pocity strachu z nezadanosti, může být konec vztahu obzvlášť obtížný. Běžně u těchto jedinců přetrvávají pocity lásky vůči bývalému partnerovi a touhy o obnovení vztahu. Tento strach a vnímané hrozby kolem osamělosti mohou silně motivovat nějaké chování, které může vztah narušovat.

Lidé ve vztahu, kteří právě strach být nezadaný prožívají, obvykle vztah neukončí, i kdyby byl velmi neuspokojivý. Raději v něm budou přetrvávat, než čelit životu jako „single“. Vedle toho se nezadaní jedinci s těmito obavami mohou pouštět do kontaktu s pro ně ne tak vhodnými osobami, s hlavním cílem nebýt sám (Spielmann, MacDonald, Joel & Impett, 2016).

3.3 Strachy ve VD

Pro zjišťování výskytu a intenzity strachů se v dnešní době nejvíce využívají rozhovory, pozorování, rozhovory s blízkými osobami, a především volné generování odpovědí a dotazníková šetření. Neexistuje však žádná standardizovaná metoda specializovaná přímo na partnerské strachy.

Výzkum provedený v roce 2016 měl za cíl zjistit nejčastější strachy v životech mladých dospělých – v období vynořující se dospělosti. Výzkumný soubor tvořilo 315 vysokoškolských studentů (215 žen a 110 mužů). Výzkumníci analyzovali odpovědi všech respondentů a rozdělili strachy do tří kategorií. Nejčastěji zmiňované strachy se týkaly akademické oblasti (40 %), druhou skupinou byly strachy týkající se partnerských vztahů (23 %) a třetí skupinu tvořily strachy o vlastní rodinu (15 %). Dalšími zmiňovanými strachy, které se často opakovaly byly obavy a nejistota o budoucí směřování, obavy o duševní zdraví, osobní pohodu a také strach ze selhání. Generalizovaný strach ze selhání a budoucí směřování se týkal skoro každého respondenta v různých oblastech (např. v akademické skupině – obavy o vybraný obor a jeho pozdější využití, v partnerském vztahu – strach o budoucnost vztahu a sebe v roli partnera). North a kolektiv podotýkají, že neobjevili signifikantní genderové rozdíly v prožívání strachu, jako tomu bylo u dřívějších studií (North a kol., 2016).

Vedle tohoto výzkumu proběhl obdobný výzkum i na našem území, také v roce 2016. Výzkumný soubor tvořilo 642 respondentů (480 žen a 162 mužů) ve vývojovém období vynořující se dospělosti (20-29 let). Výzkum se skládal ze sběru volných odpovědí ohledně strachů a následně dvou sebe posuzovacích škál. Stejně jako ve výzkumu na americké populaci, který provedl Arnett, i zde se projevil častý pocit „něco mezi“ při otázce na subjektivně vnímaný vývojový status. Pouze 0,3 % respondentů samo sebe považovalo za adolescenty, vedle toho 33 % respondentů se považovalo za dospělé a 66,7 % se cítilo „nějak mezi“. Dalším přínosem tohoto výzkumu byla kategorizace strachů, které mladí dospělí uvedli. Nejčastěji uváděnými strachy byly akademické, rodinné, pracovní, strachy o blízké, strachy spojené se smrtí a partnerské strachy. Dalšími uváděnými byly například strachy z odmítnutí, strachy z neznáma nebo strachy ze zvířat (Volková, Lacinová, Michálčáková & Dušková, 2016).

Ve výzkumu, který se soustředil na obavy a cíle mladých lidí, bylo zjištěno, že v období mladé dospělosti si mladí lidé kladou obecně častěji cíle spojené s kariérním postupem a vzděláváním, cíle týkající se partnerských vztahů následovaly hned za nimi.

Kolem 20. roku vykazovali mladí prioritní cíle týkající se vzdělání, kolem 23. roku se prioritní cíle pomalu měnily na kariérní. Stejný postup se týkal obav mladých lidí. V první polovině vynořující se dospělosti se jedinci obávají spíše o studium, jak ho zvládnou a zda ho dokončí. Následně se obavy přesouvají do oblasti práce (Ranta, 2013) ;(Volková, Dušková, 2015).

Vzhledem k tomu, že mladí uvádějí finanční nezávislost jako důležitý krok k dospělosti, nevynechávají vedle toho i obavy s tím spojené. Strach ze zadlužení, nedostatku peněz nebo nedosažení požadované finanční úrovně, je to, co je mnohdy může trápit (Ranta, 2013); (Manning et al., 2009).

Strach z rodičovství se v dnešní době vyskytuje v menší míře oproti generaci našich rodičů. Navíc se velmi změnil obsah těchto obav. Starší generace se ve věkovém období kolem 20 let strachovala především z rodičovství jako výchovy, kdežto dnešní mladí dospělí často tyto obavy vyjadřují ve smyslu neplánovaného těhotenství nebo naopak nemožnosti otěhotnět, až člověk bude chtít (Volková, Dušková, 2015).

Ženy obecně vykazují více strachů, a to i ve větší intenzitě. Genderové rozdíly v prožívání různých druhů strachů však nejsou nijak významné. Celkově byl zaznamenán pokles strachů z fyzického nebezpečí a smrti a nárůst školních strachů a strachu ze selhání (Volková, Dušková, 2015).

Volková a Dušková (2015) uvádějí, že prevalence kategorií uváděných strachů ilustruje kognitivní, sociální a emocionální vývoj daného období. Strachy jsou ovlivněny také vnějším prostředím, a historickým a sociálním kontextem dnešní doby.

Jak je zřejmé na těchto výše uvedených výzkumech a několika dalších provedených výzkumech na toto téma, strachy týkající se partnerství, jsou častou součástí života mnoha mladých lidí. Otázkou však je, co je obsahem partnerských strachů, proč se tyto strachy objevují a jak je lze chápat.

3.4 Kategorizace partnerských strachů

Vzhledem k tomu, že z velké části tato práce vychází z výzkumu týkajícího se partnerských strachů v období vynořující se dospělosti z roku 2019 od autorek Anežky Kohoutové, Petry Daňšové a Lenky Lacinové, je důležité objasnit kategorie strachů, které ve výzkumu vznikly.

Díky volným odpovědím na otázku ohledně strachů, které mladí lidé v období vynořující se dospělosti zažívají, vznikl bohatý seznam. Následně pomocí tematické analýzy vzniklo celkem sedm kategorií strachů, které se týkaly partnerských vztahů.

Kategorie vznikly tyto a jsou seřazeny dle celkové četnosti výskytu.

1. Strach z rozchodu
2. Strach ze samoty
3. Strach, že se nepodaří najít vhodného partnera
4. Strach z partnerských neshod
5. Strach z pochybností o sobě v partnerství
6. Strach z nevěry
7. Generalizované partnerské strachy

1. Strach z rozchodu

Strachy v této kategorii se týkají především osob ve vztahu. Jde o obavy typu „že ztratím partnerku/partnera“, „že mě partnerka/partner opustí“, „že vztah skončí“, a také obrácené strachy „že se zamiluji do někoho jiného“, „že se s partnerkou/partnerem rozejdu“.

2. Strach ze samoty

Tato kategorie obsahuje strachy ohledně samoty, osamělosti a opuštěnosti. V tomto případě je potřeba vnímat rozdíly v těchto pojmech. Samota je vnímána jako něco, co potřebuje jednou za čas každý. Je vnímána v pozitivním slova smyslu a může být pro člověka často přínosná. Osamělost vedle toho nese spíše negativní a nepříjemný pocit, spojený se smutkem. Opuštěnost je také spíše v negativním smyslu, kdy vedle sebe člověk nepociťuje ničí pozornost.

3. Strach z nenalezení (vhodného) partnera

Tato kategorie zahrnuje strachy spíše u nezadaných jedinců, že nenajdou správného člověka přímo k nim samotným. Někoho, s kým si budou rozumět a budou spokojeni. V menší míře zde byly zastoupeny však strachy i zadaných jedinců, kteří se obávali, zda si vybrali vhodného partnera a projevíli svoji nejistotu.

4. Strach z partnerských neshod

Čtvrtou, poměrně pestrou skupinu tvoří strachy ohledně odcizení jeden od druhého, závazků vůči partnerce/partnerovi a odloučení.

5. Strach z pochybností o sobě v partnerství

Strachy, které byly zařazeny do této kategorie vyjadřovaly pocity samotného respondenta vůči vztahu a druhému. Obavy, zda je dost dobrý, že zklame. Nežadaní jedinci se strachovali, že nebudou milováni proto, jací jsou.

6. Strach z nevěry

Název této kategorie obsahuje strach z nevěry respondenta vůči partnerce/partnerovi a nevěry jeho partnera/partnerky.

7. Generalizované partnerské strachy

Poslední kategorie je zastoupená obecnými odpověďmi, které významově nepatřily do žádné z výše uvedených kategorií. Šlo obecně o strach o vztah, lásku a sex.

VÝZKUMNÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Předložená práce se zabývá partnerskými strachy, důvěrou a obdobím vynořující se dospělosti. Na základě mnoha jiných zahraničních výzkumů byla potvrzena významnost prožívání partnerských strachů u mladých dospělých.

Strach je přirozenou součástí života a je tedy pochopitelné, že se objevuje i v oblasti partnerství. Jak prožívají strachy mladí lidé, především ženy, na našem území zachytily autorky Kohoutová, Daňsová a Lacinová v roce 2019. Právě tento výzkum byl inspirací pro zkoumání této problematiky, avšak tentokrát na skupině mužů. Doplnující oblastí pro výzkum byla zvolena důvěra, která se považuje za jednu z hlavních součástí vztahů. Důvěře je věnováno celkem velké množství pozorností, avšak ve spojitosti se strachy nebyl dohledána žádná studie.

Výzkumný problém této práce představuje vztah důvěry a partnerských strachů u mladých dospělých, dále také hlubší prozkoumání prožívaných strachů u mladých mužů.

Při formulaci výzkumných cílů a hypotéz se práce opírala o výzkumy, které jsou obsaženy v teoretické části této práce.

4.1 Cíle výzkumu

Na základě výzkumného problému byly stanoveny dva základní cíle pro tento výzkum.

Prvním cílem je odhalit spojitost mezi důvěrou a prožíváním partnerských strachů u mladých mužů.

Druhým cílem je zjistit, jaké strachy obecně mladí muži ve svém životě prožívají. Existují výzkumné studie zaměřené na partnerské strachy, ale ne ve spojitosti s důvěrou. Navíc většina respondentů v těchto studiích byla tvořena ženami.

4.2 Hypotézy

Vzhledem k vytyčeným cílům a výzkumnému problému byly formulovány tyto hypotézy:

H1: Intenzita strachu z rozchodu statisticky významně souvisí s úrovní důvěry.

H2: Intenzita strachu z partnerských neshod statisticky významně souvisí s úrovní důvěry.

H3: Intenzita strachu ze samoty statisticky významně souvisí s úrovní důvěry.

H4: Intenzita strachu z nevěry statisticky významně souvisí s úrovní důvěry.

H5: Výskyt partnerských strachů statisticky významně souvisí s délkou partnerského vztahu.

H6: Subjektivní vnímání dospělosti nesouvisí s věkem.

4.3 Výzkumná otázka

Pro naplnění druhého výzkumného cíle byla vytvořena tato výzkumná otázka.

VO1: Jaké strachy mladí muži v období vynořující se dospělosti uvádějí?

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

Pro dosažení zvolených cílů výzkumu byl zvolen kvantitativní přístup. Pro analýzu hypotéz bylo zvoleno dotazníkové šetření. První částí byl demografický dotazník směřovaný k základním osobním údajům. Následoval dotazník týkající se partnerské důvěry neboli Škála dyadické důvěry (Larzelere a Huston, 1980). Třetím dotazníkem byl dotazník věnující se partnerským strachům, který byl vytvořen přímo pro účely tohoto výzkumu. Pro doplnění byla respondentům položena jedna nepovinná otázka ohledně prožívaných strachů. Níže jsou veškeré metody popsány podrobněji.

5.1 Demografický dotazník

Aby se se daly získat co nejrelevantnější informace ze získaných dat, měli respondenti za úkol zodpovědět několik základních otázek. Pro všechny respondenty bylo znění dotazníku totožné. Otázky se týkaly věku, nejvyššího dosaženého vzdělání, aktuálního statusu student/pracující, délky aktuálního partnerského vztahu, pohlaví partnera a bydlení ve smyslu s kým respondent žije v domácnosti. Součástí byla také otázka ohledně subjektivního vnímání své vlastní dospělosti.

5.2 Dotazník důvěry

Pro měření partnerské důvěry byl zvolen osmipoložkový dotazník z roku 1980. Originální název metody je „The dyadic trust scale“ a jejími autoři jsou Larzelere a Huston (1980).

Autoři seskupili 57 položek z různých škál, které sledovaly různé typy důvěry a následně z toho bylo definováno 8 položek, které měří přímo dyadickou důvěru. Pět z vybraných položek je formulováno kladně. (Cítím, že své partnerce můžu plně důvěřovat. Moje partnerka je ke mně naprosto upřímná a říká mi pravdu. Na to, že moje partnerka splní své sliby, se můžu spolehnout. Moje partnerka se ke mně chová spravedlivě a „férově“. Cítím, že mohu počítat s pomocí své partnerky.) Zbylé tři jsou formulovány záporně (Moje partnerka se zajímá především o své vlastní blaho. Jsou chvíle, kdy mé partnerce nelze důvěřovat. Cítím, že mi moje partnerka nevěnuje dostatečnou pozornost.).

Respondenti zaznamenávali své odpovědi na sedmibodové škále dle úrovně jejich souhlasu či nesouhlasu (1-silně nesouhlasím, 2-nesouhlasím, 3-spíše nesouhlasím, 4-nevím, 5-spíše souhlasím, 6-souhlasím, 7-silně souhlasím). Minimální počet získaných bodů je 8, maximální počet je 56 bodů. (Larzelere & Huston, 1980)

Dotazník dosahuje vysoké reliability ve smyslu vnitřní konzistence (Cronbachova $\alpha = 0,9$). Metoda není standardizovaná pro českou populaci. Avšak díky práci Novákové (2018) byl vytvořen její překlad do českého jazyka, a to formou zpětného překladu a následně diskuzí nad jednotlivými položkami.

5.3 Dotazník partnerských strachů

Tento dotazník byl vytvořen pro účel této práce, a to na základě výsledků výzkumu provedeného v roce 2019 na území České republiky. Autorkami výzkumu jsou Kohoutová, Daňsová a Lacinová a výzkum vyšel v elektronickém časopisu ČMPS E-psychologie.

V uvedeném výzkumu byly získávány subjektivně prožívané strachy mladých lidí, a to pomocí volných výpovědí. Následně byly uvedené strachy kategorizovány do sedmi kategorií za pomoci tematické analýzy (Kohoutová, et. al., 2019).

Vznikly tyto kategorie:

1. Strach z rozchodu
2. Strach ze samoty
3. Strach, že se nepodaří najít vhodného partnera
4. Strach z partnerských neshod
5. Strach z pochybností o sobě v partnerství
6. Strach z nevěry
7. Generalizované partnerské strachy

Ke každé výše uvedené kategorii (kromě poslední kategorie generalizovaných partnerských strachů) bylo vytvořeno několik tvrzení. Celkem vzniklo 18 položek, z toho 6 bylo formulováno reverzně.

Kategorie generalizovaných strachů nebyla použita z důvodu jejího obsahu. Strachy, které sem tematickou analýzou byly zařazeny, byly všechny „zbývající“ strachy, které nebylo možné zařadit do žádné z šesti předešlých kategorií.

Respondenti své odpovědi zaznamenávali na sedmibodové škále, stejně jako u dotazníku důvěry dle úrovně jejich souhlasu či nesouhlasu (1-silně nesouhlasím, 2-nesouhlasím, 3-spíše nesouhlasím, 4-nevím, 5-spíše souhlasím, 6-souhlasím, 7-silně souhlasím).

5.4 Volné výpovědi o straších

Dalším nástrojem ke zjištění prožívaných strachů byla zvolena metoda volných výpovědí. Tato metoda je hojně využívána právě pro zjištění strachů ve všech věkových kategoriích. Nevýhodou však je, že ne každý respondent ji vyplní. Základní podmínkou je určitá kognitivní úroveň a také ochota sdělovat své pocity.

Respondentům byla předložena krátká instrukce, která zněla takto: „*Poslední otázka v tomto dotazníku směřuje na oblast strachů v životě mladých mužů. Strachy jsou přirozenou součástí života, a nás by zajímalo, čeho se ve svém životě aktuálně bojíte právě vy.*“

Vyplnění této položky nebylo povinné a zároveň nebyl respondent omezen počtem slov, délkou textu ani časem.

6 TECHNICKÝ PLÁN VÝZKUMU

V počátcích celého výzkumu byla věnována pozornost především odborné literatuře, která se zabývala vývojovým obdobím mladé dospělosti, partnerskými vztahy, strachy, láskou a důvěrou. Na základě získaných informací byl seskupen metodologický záměr, při kterém byl zpracován výzkumný plán. Důležitou součástí bylo zamyšlení se nad riziky a limity práce.

Následující fáze obsahovala získání dvou dotazníkových metod. Respektive přístup k dotazníku zjišťujícímu důvěru k romantickému partnerovi – The dyadic trust scale. Druhý dotazník bylo potřeba vytvořit na základě výzkumu z roku 2019 od autorek Kohoutové, Daňsové a Lacinové. Co se týče realizace výzkumu, jako nejvhodnější se jevil online sběr dat pomocí platformy Google, která poskytuje kvalitní nástroje pro vytvoření dotazníku a jeho následnou distribuci.

Před samotným sdílením byla provedena pilotní studie, kdy byl odkaz odeslán záměrně čtyřem respondentům, kteří dotazník vyplnili, změřili čas a upozornili na chyby. Tito respondenti následně byli smazáni před započítáním oficiálního sběru dat.

V další fázi byli hledáni respondenti, a to především skrze sociální síť Facebook. V prvním kroku bylo vysvětleno, ke komu je dotazník směřován. Tedy k mužům ve věku 18-29 v partnerském vztahu trvajícím minimálně 3 měsíce. Potenciální respondenti byli poučeni o dobrovolnosti výzkumu a o anonymitě. Před vyplněním byl každý respondent seznámen také se základními informacemi, jako je přibližná doba trvání vyplnění dotazníku, možnost získání výsledků celé studie a také, že vyplněním dotazníku souhlasí s účastí ve výzkumu. Pro všechny účastníky výzkumu byl dotazník totožný.

Období, ve kterém byla data sbírána, mohlo mít vliv na odpovědi respondentů. Dotazník byl veřejně přístupný čtyři týdny na přelomu září a října 2021. V tomto období se na českém území odehrávaly předvolební kampaně a samotné volby, které měly silný ohlas. Druhým silným faktorem, který mohl ovlivnit odpovědi respondentů tohoto výzkumu, byla již silná zkušenost s onemocněním COVID-19 a celosvětovou pandemií, a s tím spojené varování před dalšími možnými následky, omezeními a problémy. Pandemická situace ovlivnila život většiny lidí a vedla k zamyšlení se nad životními hodnotami.

7 METODY STATISTICKÉHO ZPRACOVÁNÍ DAT

Po ukončení sběru dat byla uložena veškerá získaná data a přepsána do datové matice vytvořené v programu Microsoft Excel 2018. Prvním krokem bylo čištění dat neboli filtrace a jejich kontrola. Pro získání výsledků každé testové metody byly vypočteny hodnoty hrubých skóre, u reverzních položek byla nutná transformace hodnot. Soubor dat, který vznikl, byl přesunut do statistického programu JASP 0.15, ve kterém byla provedena deskriptivní statistika a statistická analýza dat.

Po této prvotní přípravě bylo nutné zjistit normalitu rozložení dat. K tomu byl využit Shapiro-Wilksonův test. Oba dotazníky vykazovaly nenormální rozložení dat, a proto bylo rozhodnuto o využití neparametrického statistického testu. V rámci analýzy dat byl využit Spearmanův korelační koeficient. Spearmanův koeficient udává statistickou závislost mezi dvěma veličinami. Jeho výhodou je již zmíněné využití při nenormálním rozložení dat (tzn. ne pouze lineárních).

Korelační koeficient je označován písmenem „ r “ (rho) nebo „ r_s “ a může nabývat hodnot od -1 do +1. Míra síly korelace se dělí na slabou ($r = 0,1 - 0,3$) dále střední ($r = 0,3 - 0,7$) a vysokou ($r = 0,7 - 1,0$) (Hendl, 2005).

Dále byl využit koeficient Cronbachova alfa, který se používá pro posouzení reliability nástroje na základě vnitřní konzistence. Cronbachova alfa nabývá hodnot od 0 do 1. Hodnoty dosahující 0,7 a výš jsou považovány za spolehlivé (Hendl, 2005).

V neposlední řadě byla využita metoda tematické analýzy pro zpracování získaných odpovědí metodou volných výpovědí. V tomto případě byl první krok transkripce dat, následovalo pročitání odpovědí a kategorizace (Hendl, 2005).

8 ETIKA VÝZKUMU

Během celého výzkumného šetření byly dodržovány etické standardy a normy, týkající se jak respondentů, tak získaných dat. Níže jsou uvedena veškerá etická pravidla, která je potřeba zmínit.

Všichni respondenti byli obeznámeni se základními informacemi tohoto výzkumu. Dále jim byla zaručena anonymita, dobrovolnost a možnost ukončení účasti bez důvodu. Respondenti nebyli pod časovým tlakem a byli informováni, že v případě zájmu jim mohou být poskytnuty výsledky této studie. Získaná data byla uložena v heslem zabezpečeném počítači a nikdo další k nim neměl přístup.

9 VÝZKUMNÝ SOUBOR

9.1 Soubor

Vzhledem k tématu a cílové populaci byly stanoveny základní podmínky, které každý respondent musel splňovat. Kritériem bylo pohlaví: muž, věk 18-29 let a minimálně 3 měsíce v partnerském vztahu.

Věk byl stanoven na základě teorie vynořující se dospělosti, délka vztahu s kritériem trvání minimálně 3 měsíce byla stanovena z toho důvodu, že se již partneři po takové době alespoň trochu znají a už společně stihli něco zažít a řešit. Specifikace pohlaví byla stanovena od začátku výzkumu. Vzhledem k rozložení pohlaví v ostatních výzkumech, týkajících se partnerských vztahů, kde ženy výrazně převažují, bylo cílem věnovat v této práci pozornost pouze mužům.

Z hlediska výběru výzkumného vzorku byla využita metoda snowball (sněhové koule) a metoda příležitostného výběru. Skrze prvotní oslovení byli respondenti požádáni o sdílení a přeposlání dotazníku mezi své blízké. Metoda příležitostného výběru byla zvolena především z důvodu jednoduché proveditelnosti. Zároveň je ale nutné mít na paměti povahu těchto respondentů, kteří se vyznačují vyšší mírou ochoty, a proto není zaručena reprezentativnost vzorku (Ferjenčík, 2008).

9.2 Charakteristika výzkumného souboru

Dotazníkové šetření dokončilo 301 respondentů. Z tohoto počtu muselo být však 18 respondentů vyřazeno. Nejčastějším důvodem vyřazení ze souboru byl vyšší věk respondenta, než udává kritérium. Dalším krokem bylo vyřazení respondentů s jinou než heterosexuální orientací, a to z důvodu velmi malého počtu ($N = 9$).

Výzkumný soubor byl v konečném součtu tvořen **283 muži**. Zastoupena byla každá věková kategorie v rozpětí stanoveného kritéria. Nejvíce respondentů bylo ve věku 25 let ($N = 44$) a nejméně ve věku 18 ($N = 3$). Průměrný věk respondentů byl 24,9 let ($SD = 2,7$).

Délka vztahu se pohybovala od 3 měsíců až po maximální délku 11 let a 6 měsíců. Průměrná délka vztahu mezi respondenty byla 3 roky a 4 měsíce.

Níže je uvedeno několik tabulek s absolutními a relativními četnostmi.

Jak uvádí tabulka č. 1 výzkumný soubor byl naplněn ve všech věkových kohortách, avšak nerovnoměrně. Nejslabší skupinou byla věkově nejnižší, tedy skupina osmnáctiletých mužů.

Tabulka č. 1 – Rozložení souboru dle věku

VĚK	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
18 let	3	1 %
19 let	7	2,5 %
20 let	13	4,5 %
21 let	15	5 %
22 let	18	6 %
23 let	24	8,5 %
24 let	31	11 %
25 let	44	15,5 %
26 let	39	14 %
27 let	28	10 %
28 let	28	10 %
29 let	33	12 %

Co se týče vzdělání, tabulka č. 2 poukazuje na nejsilnější skupinu respondentů, kterou tvořili muži se středoškolským vzděláním. Tato skupina tvořila téměř polovinu celého výzkumného souboru. Výrazně nejslabší skupinou byli respondenti se základním vzděláním a vyšším odborným vzděláním.

Tabulka č. 2 – Rozložení souboru dle nejvyššího dosaženého vzdělání

VZDĚLÁNÍ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
základní	8	3 %
středoškolské s výučním listem	12	4 %
středoškolské s maturitou	133	47 %
vyšší odborné	5	2 %
vysokoškolské bakalářské	58	20 %
vysokoškolské mgr., atd.	67	24 %

Tabulka č. 3 uvádí rozčlenění respondentů do čtyř skupin dle jejich aktuálního statusu, buďto student, pracující student, pracující nebo nezaměstnaný.

Tabulka č. 3 – Rozložení souboru dle statusu

STATUS	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
student	60	21 %
pracující student	50	18 %
pracující	170	60 %
nezaměstnaný	3	1 %

Vzhledem k tomu, že v období vynořující se dospělosti jsou běžné různé formy bydlení či spolubydlení, bylo i to zjišťováno na výzkumném souboru této práce. Jak uvádí tabulka č. 4 nejhojnější skupinu tvořili respondenti žijící v jedné domácnosti s partnerkou.

Tabulka č. 4 – Rozložení souboru dle bydlení

BYDLENÍ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
sám	23	8 %
s rodiči	52	18,5 %
s partnerkou	181	64 %
s kamarády	15	5,5 %
s rodiči a partnerkou	12	4 %

Jednou z hlavních myšlenek vynořující se dospělosti je subjektivní vnímání dospělosti. V tomto období pociťuje silná část jedinců tzv. pocit mezi. V tabulce č. 5 je zaznamenáno vnímání své vlastní dospělosti respondentů tohoto výzkumu.

Tabulka č. 5 – Rozložení souboru dle subjektivního vnímání dospělosti

SUBJEKTIVNÍ VNÍMÁNÍ DOSPĚLOSTI	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
ne	10	3,5 %
něco mezi	109	38,5 %
ano	164	58 %

10 ANALÝZA VÝSLEDKŮ POUŽITÝCH METOD

Tato kapitola bude představovat konkrétní hodnoty, které byly získány pomocí dotazníkového šetření. Výsledky budou uvedeny jednotlivě pro každý užitý nástroj. Nejdříve budou popsána získaná data pro dotazník věnující se důvěře, následně dotazník směřující ke strachům a jako třetí budou popsány výsledky metody volných výpovědí. U obou dotazníků budou pomocí deskriptivní statistiky uvedeny maximální a minimální hodnoty, průměrné skóre a směrodatné odchyly.

Jak již bylo zmíněno výše, v konečném součtu byl výzkumný soubor tvořen 283 muži a s těmito daty se statisticky pracovalo.

10.1 Dotazník důvěry

Dotazník důvěry neboli Škála dyadické důvěry je sebeposuzovací škála, která měří důvěru ve vztahu vůči partnerovi. Maximální skóre, kterého mohou respondenti dosáhnout, je 56 bodů, minimální skóre je 8 bodů. Pro tento výzkumný soubor bylo průměrné skóre 48. Směrodatná odchylnka byla v tomto případě 6,555. Nejnižší získané skóre bylo 16, naopak nejvyšší dosažené skóre bylo 56, což je celkově maximální možný počet. Shapiro-Wilksonův test nabývá hodnot 0,905.

10.2 Dotazník strachů

Druhý použitý dotazník byl měl také povahu sebeposuzovací škály a věnoval se partnerským strachům. Maximální možné skóre v tomto případě bylo 126 a minimální skóre bylo 18. Průměrné skóre pro tento výzkumný soubor bylo 52. Směrodatná odchylnka byla 15,343. Nejnižší získané skóre bylo 24 a nejvyšší skóre bylo 94. Shapiro-Wilksonův test nabývá hodnot 0,972.

10.4 Vztah mezi důvěrou a partnerskými strachy

Tabulka č. 6 – Deskriptivní statistika dotazníku důvěry a dotazníku partnerských strachů

Descriptive Statistics		
	DŮVĚRA	STRACHY
Valid	283	283
Missing	0	0
Mode ^a	51.000	49.000
Median	49.000	50.000
Mean	47.986	52.039
Std. Deviation	6.555	15.343
Shapiro-Wilk	0.905	0.972
P-value of Shapiro-Wilk	< .001	< .001
Minimum	16.000	24.000
Maximum	56.000	94.000

^a More than one mode exists, only the first is reported

Vzhledem k výsledkům Shapiro-Wilksonova testu plyne následné využití neparametrických testů, konkrétně Spearmanovy korelace, a to z důvodu nenormálního rozložení dat.

10.5 Volné výpovědi o straších

Třetím nástrojem byla metoda volných výpovědí, která směřovala na prožívané strachy. Vzhledem k tomu, že tato otázka nebyla pro respondenty povinná, nevyplnili ji všichni. Celkem na otázku odpovědělo 194 respondentů z celkového počtu 283, z toho 15 odpovědí bylo ve smyslu „nevím“, „aktuálně se nebojím ničeho“ „nic mě nenapadá“ atd. Počet respondentů, s jejichž odpověďmi se pracovalo, bylo 179. Odpovědi obsahovaly minimálně jeden strach a maximální počet strachů v jedné odpovědi byl 11. Celkem bylo prostřednictvím volných výpovědí získáno 235 strachů.

11 PRÁCE S DATY A JEJÍ VÝSLEDKY

V předchozí kapitole byly popsány výsledky dotazníku důvěry, dotazníku partnerských strachů a volné výpovědi. V této kapitole budou popsány výsledky výzkumu, budou ověřovány hypotézy, které byly stanoveny na začátku výzkumné části a na závěr kapitoly bude zodpovězena výzkumná otázka.

11.1 Testování hypotéz

V rámci ověření hypotéz byly za pomoci korelace zhodnoceny výsledky dotazníku důvěry a dotazníku partnerských strachů. Dále byly vyhodnoceny jednotlivé dimenze dotazníku partnerských strachů, které byly analyzovány v souvislosti s důvěrou. Nejprve bude věnován prostor vztahu mezi důvěrou a celkově strachy. V tabulce XX lze vidět, že mezi důvěrou a partnerskými strachy existuje střední negativní korelace ($r = -0,579$) na hladině významnosti 0,001.

Tabulka č. 7 – Výsledky korelační analýzy důvěry a strachů

Variable		důvěra obecně	strachy obecně
1. důvěra obecně	Spearman's rho	—	—
	p-value	—	—
2. strachy obecně	Spearman's rho	-0.579	—
	p-value	< .001	—

Z výše uvedených výsledků je zřejmé, že důvěra koreluje s partnerskými strachy, z tohoto důvodu budou dále zkoumány, jaké souvislosti existují mezi jednotlivými strachy a důvěrou. Výsledky tohoto zkoumání jsou zaznamenány v tabulce č. 7.

Tabulka č. 8 – Výsledky korelační analýzy důvěry a jednotlivých dimenzí partnerských strachů

Variable		důvěra obecně
1. důvěra obecně	Spearman's rho	—
	p-value	—
2. strach z rozchodu	Spearman's rho	-0.520
	p-value	< .001
3. strach z pochybností	Spearman's rho	-0.341
	p-value	< .001
4. strach z nevhodnosti	Spearman's rho	-0.549
	p-value	< .001
5. strach z neshod	Spearman's rho	-0.520
	p-value	< .001
6. strach ze samoty	Spearman's rho	-0.138
	p-value	0.020
7. strach z nevěry	Spearman's rho	-0.575
	p-value	< .001

Na obecné rovině výsledky ukázaly, že partnerské strachy středně negativně korelují s důvěrou vůči partnerovi na tomto výzkumném vzorku mladých mužů. Co se týče vztahu mezi konkrétními partnerskými strachy a důvěrou byl shledán statisticky významný vztah mezi strachem z nevěry a důvěrou ($r = -0,575$, $p = 0,001$), dále byl zjištěn statisticky významný středně negativní vztah mezi strachem z nevhodného výběru partnerky a důvěrou vůči ní ($r = -0,549$, $p = 0,001$). Statisticky významný vztah byl shledán také mezi strachem z rozchodu a důvěrou ($r = -0,520$, $p = 0,001$) stejné hodnoty nabývá vztah mezi strachem z neshod ve vztahu a důvěrou ($r = -0,520$, $p = 0,001$).

Na základě těchto zjištěných dat mohou být **podpořeny** tyto hypotézy:

H1: Intenzita strachu z rozchodu statisticky významně souvisí s úrovní důvěry.

H2: Intenzita strachu z partnerských neshod statisticky významně souvisí s úrovní důvěry.

H3: Intenzita strachu ze samoty statisticky významně souvisí s úrovní důvěry.

H4: Intenzita strachu z nevěry statisticky významně souvisí s úrovní důvěry.

Při zkoumání vztahu mezi celkovými partnerskými strachy a délkou partnerského vztahu byla zjištěna velmi slabá negativní korelace ($r = -0,129$, $p = 0,031$).

Tabulka č. 9 – Výsledky korelační analýzy vztahu mezi strachy a délkou vztahu.

Variable		strachy obecně	délka vztahu
1. strachy obecně	Spearman's rho	—	
	p-value	—	
2. délka vztahu	Spearman's rho	-0.129	—
	p-value	0.031	—

Na základě tabulky č. 9 je **zamítnuta** tato hypotéza:

H5: Výskyt partnerských strachů statisticky významně souvisí s délkou partnerského vztahu.

Tabulka č. 10 Výsledky korelační analýzy vztahu mezi pocitem dospělosti a věku

Variable		pocit dospělosti	věk
1. pocit dospělosti	Spearman's rho	—	
	p-value	—	
2. věk	Spearman's rho	0.117	—
	p-value	0.050	—

Pro potvrzení jedné z ústředních myšlenek konceptu vynořující se dospělosti ohledně věku byl v tomto výzkumu sledován vztah mezi subjektivně vnímanou dospělostí a věkem. Jak zaznamenává tabulka č. 10, vztah mezi těmito oblastmi není významný. Na tomto základě může být **podpořena** tato hypotéza:

H6: Subjektivní vnímání dospělosti nesouvisí s věkem.

11.2 Zodpovězení výzkumné otázky

Pro upřesnění je zde znovu uvedena výzkumná otázka:

VO1: Jaké strachy mladí muži v období vynořující se dospělosti uvádějí?

Data potřebná pro zodpovězení výzkumné otázky byla získána pomocí volných výpovědí ohledně prožívaných strachů u mužů.

Zadání znělo takto: „*Poslední otázka v tomto dotazníku směřuje na oblast strachů v životě mladých mužů. Strachy jsou přirozenou součástí života, a nás by zajímalo, čeho se ve svém životě aktuálně bojíte právě vy.*“

Jak již bylo uvedeno v předešlé kapitole, během filtrace získaných dat bylo v této metodě získáno 179 respondentů, kteří v této metodě odpověděli. Celkem bylo získáno 235 strachů.

Metoda, která byla využita v tomto případě, se nazývá tematická analýza. V prvním kroku byly odpovědi převedeny do dokumentu Microsoft Word 2018 a následně došlo k pročištění, jak již bylo zmíněno výše. Dalším krokem bylo pročitání odpovědí a kategorizace mapující obsahovou stránku všech strachů. Tímto způsobem vzniklo 34 kategorií, které bylo třeba dál seskupit. V dalším kroku kategorizace vzniklo 18 kategorií. Tento proces se znovu opakoval a konečný počet kategorií byl 8.

Proces kategorizace byl konzultován s dalším výzkumníkem (muž, 28 let, psychologické vzdělání), který nejprve samostatně provedl také kategorizaci a následně došlo ke společné konzultaci jednotlivých kategorií.

Kategorie strachů, které v tomto výzkumu vznikly, jsou seřazeny dle četnosti odpovědí.

Tabulka č. 11 – Výsledné kategorie strachů dle četnosti

POŘADÍ	KATEGORIE	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
1.	Strachy osobní	55	23 %
2.	Strachy partnerské	37	16 %
3.	Strachy o blízké	36	15 %
4.	Strachy akademické a pracovní	35	15 %
5.	Strachy o finance	30	13 %
6.	Strachy společenské	19	8 %
7.	Strachy z budoucnosti	12	5 %
8.	Jiné	11	5 %
CELKEM		235	100 %

PARTNERSKÉ STRACHY

Vzhledem k tomu, že jedním z ústředních témat této práce jsou partnerské strachy, bude jim zde věnována větší pozornost než ostatním kategoriím. V celkovém počtu bylo získáno 37 partnerských strachů a tato kategorie obsadila svou četností druhé místo.

Nejčastěji jmenovaným strachem v této oblasti byl **strach ze samoty** (N = 8), jako druhý nejčastější partnerský strach se objevoval **strach z pochybností o sobě samém ve vztahu** (N = 6). V těchto šesti případech muži uvedli, že se bojí, že nebudou dobrým partnerem pro svůj protějšek.

V četnosti následoval **strach z rozchodu** (N = 5). Stejný počet mužů uvedl **strach z rodičovství** (N = 5), strach z příchodu potomka, či nové role otce. Další byl **strach z vlastní nevěry** vůči partnerce (N = 4). Mladí muži uvedli, že se bojí, že potkají jinou ženu, která je bude přitahovat, a oni svou partnerku podvedou a pokazí tak vše, co spolu budovali. Pouze dva muži uvedli **strach z nevěry ze strany partnerky** (N = 2).

Zbýlé strachy zařazené do kategorie partnerských strachů se objevily vždy jen jednou. Byly to strachy z objevení milenky, dále že partnerka respondenta nikdy nedospěje, strach z partnerky, strach ze závazků, strach z ne zcela bezpečného přátelství své partnerky, vyhoření ve vztahu a také strach říkat ve vztahu nepříjemné věci. (N = 7)

Níže jsou podrobněji uvedeny strachy dalších kategorií, které mladí muži v tomto výzkumu uvedli.

1. Osobní strachy

Nejobsáhlejší kategorií ze všech je kategorie zahrnující osobní strachy. A obecně nejčastěji vyskytujícím strachem je **strach z nevyužití vlastního potenciálu**. Následuje **strach z neúspěchu**, **strach ze selhání**, **strach ze zklamání**. Další strachy, které jsou zde zařazené, ale nevyskytovaly se v hojném počtu, jsou **strachy z dospělosti**, **strach, že už se nic nestane poprvé**, **strach ze stárí**, **strach z pocitu viny** a **strach z životní nejistoty**. (N = 55).

2. Partnerské strachy

Tyto strachy jsou podrobně uvedeny výše.

3. Strachy o blízké

Strachy, v této kategorii jsou **strachy o zdraví svých nejbližších, strach z nemocí, ztráty blízkých**. Dále například **strach o průběh těhotenství**. V této kategorii je také zařazen **strach ze smrti**. (N = 36)

4. Strachy akademické a pracovní

Tato kategorie by se dala rozdělit do dvou kategorií, ale vzhledem ale ke stejné povaze strachům byla utvořena jedna společná. Akademické strachy se týkají především obecně **strachu ze školy** a vedle toho **neúspěchu ve škole**. (N = 15) Pracovní strachy obsahují především **strach z vlastní neschopnosti v pracovním výkonu, strach ze ztráty práce, strach z kolegů a nadřízených a strach z nenalezení vhodného pracovního místa**. (N = 20) Celkově tato kategorie obsahuje v součtu 35 strachů.

5. Strachy o finance

Strachy, které se týkají financí, jsou seskupeny v této kategorii. Tyto strachy se objevovaly mezi respondenty poměrně často. Jednalo se především o **finanční nejistotu**, zda bude respondent schopný **uživit rodinu** a také **strach o bydlení** vzhledem k rostoucím cenám. (N = 30)

6. Společenské strachy

V této kategorii jsou obsaženy **strachy, týkající se politického směřování naší země, strach z mezinárodní politiky, dále strachy z hrozící klimatické krize, strach ze společenské krize** spojené s koronavirem a **strach ze sociálního kolapsu** naší země. (N = 19)

7. Strachy z budoucnosti

Obsahem této kategorie jsou strachy především **z toho, co v budoucnosti bude, jak se bude respondentům žít a jaké budou podmínky pro život**. (N = 11)

8. Jiné

V této kategorii jsou seskupeny strachy, které nebylo možné zařadit do žádné z výše uvedených kategorií. Jedná se o **strachy ze zvířat** (pavouků a hadů), **strach z výšek**, **z odběrů krve**, **ze zubaře** a **z duchů**. (N = 11)

Tabulka č. 12 – Seskupení 10 nejčastěji uvedených strachů u mužů v rámci volných výpovědí

POŘADÍ	STRACH	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
1.	Strach, že nevyužiji svůj potenciál	19	8 %
2.	Strach o zdraví svých blízkých	16	6,8 %
3.	Strach z neúspěchu	14	6 %
4.	Strach z finanční nejistoty	13	5,5 %
5.	Strach, že neuživím rodinu	10	4,2 %
6.	Strach z politického směřování země	10	4,2 %
7.	Strach z toho, co bude	9	3,8 %
8.	Strach ze školy	9	3,8 %
9.	Strach ze samoty	8	3,4 %
10.	Strach ze selhání	8	3,4 %

12 DISKUZE

Tato diplomová práce se zabývala vztahem mezi partnerskými strachy a důvěrou u mužů v období vynořující se dospělosti a také přímo prožívanými strachy v tomto období. První cíl směřoval ke zjištění, zda mezi těmito dvěma proměnnými existuje nějaký vztah. Nejprve byl zkoumán vztah na obecné rovině, a to ve smyslu zkoumání vztahu mezi celkovými strachy a důvěrou. V následujících krocích byl zkoumán vztah důvěry s jednotlivými strachy na základě stanovených kategorií. Druhým vytyčeným cílem bylo podrobnější odhalení strachů, které prožívají mladí muži v dnešní době.

Období vynořující se dospělosti se pohybuje stále na hraně zájmu odborníků a pomyslné nevědomosti veřejnosti. Mladí jsou v mnoha ohledech považováni za dospělé a některé nároky jsou pro ně těžké přijmout a naplnit. Smyslem této práce není nijak mladé omlouvat a snažit se zmírňovat nároky na ně kladené, spíše jde o přiblížení náročnosti a některých poměrně neviditelných tlaků, které se mohou některých vynořujících se dospělých týkat.

Co se týče zkoumání vztahu mezi strachy a důvěrou, nebyly nalezeny žádné studie, které by zkoumaly přímo tento vztah. Touto prací zjištěný negativní vztah mezi důvěrou a strachy však alespoň částečně potvrzuje Giddensovo tvrzení, že je důvěra antitezí strachu (Giddens, 2010).

Nejsilnější vztah mezi důvěrou a jednotlivými strachy byl objeven mezi důvěrou a strachem z nevěry ($r = -0,575$, $p = 0,001$). Právě nevěra může nejčastěji vést k narušení důvěry mezi partnery (Baucom, 2009).

Výsledky týkající mladých mužů a jejich důvěry vůči partnerkám vykazují nadprůměrné výsledky. Průměrné skóre v dotazníku důvěry se pohybovalo kolem 48 bodů z celkových 56.

Další součástí práce bylo prozkoumání subjektivního vnímání pocitu dospělosti mladých mužů. Jednou z ústředních myšlenek vynořující se dospělosti je dle Arnetta (2004) tzv. pocit mezi, kdy se mladý člověk necítí ani jako dospívající, ale ani jako dospělý. V této studii výsledky ukazují, že pocit „něco mezi“ aktuálně prožívá 38,5 % respondentů a 58 % se považuje za dospělé. Zároveň však byla potvrzena hypotéza, že věk nesouvisí s pocitem vlastní dospělosti ($r = 0,117$). Toto vnímání vlastního vývojového statusu sledovali výzkumníci také v roce 2007, kdy jejich výsledky ukázaly, že 64 % mladých dospělých se

nachází pocitově „něco mezi“ a 30 % se považuje za již dospělé. (Macek, Bejček & Vaníčková, 2007). Jak lze vidět, tato studie vykazuje nižší výsledky ve vnímání pocitu „něco mezi“ u mladých dospělých, avšak to může být způsobeno velkou částí respondentů věkově se pohybující v druhé půli vynořující se dospělosti a také silným zastoupením pracujících (N = 170, = 60 % respondentů).

Jak již bylo zmíněno na začátku této kapitoly, druhým cílem práce bylo odhalit strachy, které v dnešní době prožívají mladí muži. K tomu byla využita metoda volných výpovědí, kterou často využívají výzkumníci při zjišťování právě prožívaných strachů. Výsledky této části výzkumu se shodují s dalšími studii.

Například zjištěné strachy spojené s nedostatkem financí, či nejistota ohledně finanční budoucnosti se shoduje se zjištěním v jiných zahraničních studiích. (Ranta, 2013); (Manning et al., 2009).

Stejně jako ve studii North et al. (2016) se i v této studii objevily strachy v partnerské oblasti na druhém místě dle četnosti. Stejně tak i obsahem partnerských strachů se tyto studie hodně překrývají. Jde především o strachy z rozchodu a strachy z nevěry.

Ve studii North et al. (2016) se na první příčku množstvím strachů dostaly strachy akademické, které se v této studii objevují až na čtvrté příčce. Důvodem umístění akademických strachů a současně pracovních bude pravděpodobně spočívat ve věkovém rozložení tohoto výzkumného souboru.

Ve studii Volková a Dušková (2015) rozlišují zjištěné strachy do většího počtu kategorií, než je v této studii. Avšak obsah partnerských strachů je téměř totožný, jako zjištěné partnerské strachy v této práci. Jedná se především o strachy z rozchodu a strach z nevěry. Vzhledem k výzkumnému souboru, který byl tvořen zadanými i nezadanými jedinci se jako nejčastěji uváděný partnerský strach objevil strach z nenalezení partnera na celý život.

Při srovnání obsahu výsledných strachů této práce a dalších studií, nejsou nalezeny žádné genderové rozdíly. Strachy jsou výrazně podobné (Volková, Dušková, 2015); Kohoutová, Daňsová & Lacinová, 2019).

Volková a Dušková (2015) uvádějí, že jsou strachy ovlivněny také vnějším prostředím a sociálním kontextem dnešní doby. Což potvrzují hojně se vyskytující strachy spojené se společenskou krizí, politickou tematikou a zdravím.

Je třeba zmínit a vnímat limity, které se v průběhu této práce objevily a mohou mít vliv na zjištěné výsledky. Za limitující lze pokládat časové období, ve kterém byla data

sbírána, a to ze dvou hlavních důvodů. V první řadě je řeč o koronavirové krizi, která se našich životů týká už celé dva roky a ovlivnila životy všech v mnoha ohledech. V době sběru dat už měli všichni respondenti zkušenost s těžkou vlnou covidu-19 na našem území a panovalo nejisté očekávání ohledně další vlny, dalšího nebezpečí a dalšího omezení běžného života. Vzhledem k prožitým uzávěrám jak společenských míst, škol, zaměstnání či krajů, mohly mít všechny tyto faktory silný dopady i na partnerské vztahy a vnímání partnerství. Otázkou však je, zda se tento fakt dá považovat za limit, když jde o součást životů všech jedinců, a také za poměrně dlouho trvající změnu. Za druhé omezení v období sběru dat se dají jistě považovat politické volby v naší zemi, které se právě odehrávali. I tyto strachy se objevily mezi odpověďmi, které respondenti reportovali. Je možné, že kdyby se sběr dat organizoval v jiném období, respondenti by vypověděli strachy odlišné, protože by tak výrazné politické dění nebylo denně na očích. Dalším limitem, který se této práci týká, je nerovnoměrné rozložení výzkumného souboru neboli nereprezentativnost souboru. Věkové kohorty nebyly zastoupeny stejnoměrně. To se týkalo především dvou nejnižších věkových kategorií – osmnáctiletých a devatenáctiletých respondentů. To samé lze říct o rozložení nejvyššího dosaženého vzdělání, které nebylo taktéž rovnoměrně rozdělené. V obou těchto případech je důvodem volba sběru dat a také dosah. Dosah je z velké části ovlivněn samotnou výzkumníci. Pro reprezentativnost souboru by byla potřeba větší časová a pravděpodobně i finanční kapacita.

V budoucím výzkumu by jistě bylo přínosné rozčlenit respondenty na skupinu těch, kteří již mají vlastní děti a skupinu bezdětných respondentů. Tento faktor může silně ovlivňovat prožívání strachů a stejně tak důvěru vůči partnerce. Dále by mohlo být přínosné zařadit do zkoumání také muže s homosexuální orientací, kteří při sběru tohoto souboru tvořili naprostý zlomek respondentů, a proto nemohli být do výzkumu zařazeni. V neposlední řadě by mohlo být zajímavé zjišťovat výskyt a prožívání partnerských strachů u osob starších, než tomu bylo v této studii, například v období střední či starší dospělosti.

Vzhledem k neobvyklému propojení témat důvěry a strachů by tato práce mohla sloužit spíše jako počáteční krok pro další bádání a hledání dalších souvislostí. Díky těmto výsledkům by se dalo zamýšlet nad možností zkoumání důvěry vůči partnerovi pomocí zjišťování některých strachů. Výsledky této práce mohou být současně přínosem do praxe v rámci partnerského poradenství či komunikace s mladými dospělými ohledně partnerských vztahů a připravenosti na vztah.

13 ZÁVĚR

Předložená diplomová práce měla za cíl prozkoumat souvislost partnerských strachů a důvěry u mladých dospělých a zároveň hlouběji prozkoumat, jaké strachy prožívají mladí muži v období vynořující se dospělosti.

Na základě výsledných dat bylo zjištěno, že existuje statisticky významný negativní vztah mezi důvěrou vůči partnerce a celkovým prožíváním strachů v partnerském vztahu ($r = -0,579$, $p = 0,001$). Výsledky dále odhalily, že existuje negativní vztah mezi všemi skupinami strachů a důvěrou u mladých mužů. Nejvýznamnější vztah byl nalezen mezi důvěrou a strachem z nevěry ($r = -0,575$, $p = 0,001$), dále mezi důvěrou a strachem z nevhodné volby partnerky ($r = -0,549$, $p = 0,001$). Nejslabší vztah byl nalezen mezi důvěrou a strachem ze samoty ($r = -0,138$, $p = 0,020$).

Dále výsledky přinesly potvrzení, že věk nesouvisí se subjektivním vnímáním dospělosti ($r = 0,117$, $p = 0,050$). V neposlední řadě byla zamítnuta souvislost délky partnerského vztahu a celkového výskytu strachů ($r = -0,129$, $p = 0,031$).

Pro zodpovězení výzkumné otázky bylo vytvořeno osm základních kategorií prožívaných strachů u mužů v období vynořující se dospělosti. Dle četnosti jde o tyto kategorie: osobní strachy, partnerské strachy, strachy o blízké, strachy akademické a pracovní, strachy o finance, strachy společenské, strachy z budoucnosti a jiné.

Zjištění, ke kterým se během této práce došlo, mohou přispět k dalšímu zkoumání partnerských strachů v mladé dospělosti a také souvislosti partnerských strachů s důvěrou.

14 SOUHRN

Předkládaná diplomová práce se zabývá partnerskými strachy jako určitou součástí partnerských vztahů mladých lidí ve spojitosti s důvěrou. Práce zkoumá vztah právě těchto dvou oblastí a současně odhaluje prožívané partnerské strachy u mladých mužů. V teoretické části je prostor věnován teoretickému ukotvení zkoumané problematiky. Ve druhé části, tedy výzkumné, je popsána realizace výzkumu společně s jeho výsledky.

Konkrétně se tato studie inspirovuje a opírá o výzkumnou studii Kohoutové, Daňsové a Lacinové (2019), která se zaměřila na sledování partnerských strachů u mladých lidí.

V teoretické části práce je popsána základní podstata všech ústředních témat této práce. První kapitola přináší dosavadní poznatky týkající se období vynořující se dospělosti, jako je vznik samotného pojmu (Arnett, 2000), hlavní rysy tohoto období a podmínky, ve kterých je možná jeho existence. Dále byl prostor věnován demografickým znakům období a podrobnější specifikaci různých částí života mladých lidí jako je studium, práce, vztahy v rodině, přátelství, psychické zdraví, sex, bydlení, budoucí směřování a rizikové chování. V neposlední řadě jsou popsány specifika mužského pohlaví v tomto vývojovém období.

Obsahem druhé kapitoly je téma důvěry a partnerských vztahů, na důvěru je nejprve nahlíženo z obecného hlediska a následně je popsána přímo důvěra partnerská, současně je zde prostor věnován projevení rysů vynořující se dospělosti v romantických vztazích.

Třetí a poslední kapitola teoretické části pojednává o straších ve vynořující se dospělosti. V prvních řádcích je pozornost věnována strachu jako emoci, následně je rozebrána problematika strachu být nezadaný, který jako první uvedli Spielmann et al., 2013. Závěr kapitoly je věnován přímo partnerským strachům v období vynořující se dospělosti a výzkumům na toto téma. Z těchto studií vyplývá existence a důležitost partnerských strachů ve vztazích (North et al., 2016) ;(Volková et al., 2016).

Výzkumná část je věnována popisu výzkumného problému, stanovení cílů práce, stanovení hypotéz a položení výzkumné otázky. Co se týče výzkumných cílů této práce, byly stanoveny dva hlavní. Prvním cílem bylo odhalit spojitost mezi důvěrou a partnerskými strachy. Druhým cílem bylo zjistit, jaké strachy obecně mladí muži ve svém životě prožívají. Formulováno bylo celkem šest hypotéz a jedna výzkumná otázka.

Další kapitoly obsahují popis metodologického rámce práce. Vzhledem k tomu, že byl zvolen kvantitativní přístup, jsou představeny veškeré použité nástroje, mezi kterými je demografický dotazník, dotazník důvěry (Škála dyadické důvěry), dotazník partnerských strachů, který byl vytvořen pro účely této práce a metoda volných výpovědí o straších. Výzkum byl realizován online a pro všechny respondenty byl obsah dotazníkového šetření totožný. Metodou sběru dat byla zvolena metoda snowball a metoda příležitostného výběru. Díky online sběru byla získána data od 301 respondentů, z tohoto prvotního počtu museli být někteří účastníci vyřazeni. Finální výzkumný soubor, se kterým se pracovalo, byl tvořen 283 muži ve věku 18-29 let v heterosexuálním partnerském vztahu trvajícím minimálně 3 měsíce. Nejvíce respondentů bylo ve věku 25 let ($N = 44$) a nejméně ve věku 18 let ($N = 3$). Průměrný věk respondentů byl 24,9 let ($SD = 2,7$).

V dalším kroku je detailně zaznamenán technický plán výzkumu, v němž je popsána cesta od prvních kroků hledání respondentů. Následující kapitola představuje metody statistického zpracování získaných dat, které proběhlo díky statistickému programu JASP. Nejprve bylo zjišťováno rozdělení dat pomocí Shapir-Wilksonova testu. Vztahy mezi proměnnými byly testovány pomocí Spearmanova korelačního koeficientu. Volné výpovědi získané od respondentů byly analyzovány tematickou analýzou.

Kapitolou následující je etika výzkumu, ve které jsou popsány základní vlastnosti výzkumu, které musejí být dodržovány. Mezi ty řadíme například dobrovolnost, či anonymitu. Za touto kapitolou následuje popis výzkumného souboru. Desátou kapitolou této diplomové práce je analýza výsledků použitých metod, ve které jsou jednotlivě zaznamenány výsledky každé použité metody. Uvedeny jsou minimální a maximální počty bodů, průměrné skóre, směrodatné odchylky, a navíc také nejvyšší a nejnižší hodnoty respondentů získané v každé jednotlivé metodě.

Asi nejdůležitější kapitolou výzkumné práce je kapitola přinášející práci s daty, ve které jsou představeny výsledky, dále podpoření či zamítnutí hypotéz a zodpovězení výzkumné otázky. Po vyhodnocení všech získaných dat bylo zjištěno, že existuje statisticky významný negativní vztah mezi důvěrou a obecně prožívanými strachy ($r = -0,579$, $p = 0,001$). Výsledná data vykazala, že nejvýznamnější vztah byl mezi důvěrou a strachem z nevěry ($r = -0,575$, $p = 0,001$), dále mezi důvěrou a strachem z nevhodné volby partnerky ($r = -0,549$, $p = 0,001$). Vztah významnosti se poměrně výrazně liší mezi jednotlivými strachy. Dále bylo zjištěno a tím i potvrzena hypotéza, že věk nesouvisí se subjektivním vnímáním dospělosti ($r = 0,117$, $p = 0,050$).

Volné výpovědi o straších u mladých mužů přinesly 235 odpovědí, které následně byly kategorizovány do osmi hlavních kategorií, ty jsou seřazené dle četnosti: osobní strachy (N = 55), partnerské strachy (N = 37), strachy o blízké (N = 36), strachy akademické a pracovní (N = 35), strachy o finance (N = 30), strachy společenské (N = 19), strachy z budoucnosti (N = 12) a poslední kategorií tvoří strachy mimo veškeré kategorie – strachy „jiné“ (N = 11). Partnerské strachy se svojí četností vyskytují v pořadí na druhém místě a jejich obsahem jsou strachy ze samoty, z pochybností o sobě samém v partnerském vztahu, strachy z rozchodu, z rodičovství, strach z vlastní nevěry, a strach z nevěry ze strany partnerky. Dále je v této kapitole uvedena tabulka, která zaznamenává procentuální zastoupení jednotlivých kategorií a také tabulka, ve které je uvedeno deset respondentů nejčastěji zmíněných strachů. Nejčastěji vyskytnutým strachem mezi muži, byl strach z nevyužití vlastního potenciálu (N = 19), na druhém místě se objevil strach o zdraví svých blízkých (N = 16) a jako třetí nejčastější strach byl strach z neúspěchu (N = 14).

Odhalené limity práce byly podrobněji popsány v kapitole diskuze, ve zkratce jde především o ne zcela reprezentativní soubor a časové období, ve kterém probíhal sběr dat.

Výsledky této práce mohou být přínosem do praxe v rámci partnerského poradenství či komunikace s mladými dospělými ohledně partnerských vztahů a připravenosti na vztah.

LITERATURA

- Arikewuyo, A. O., Lasisi, T. T., Abdulbaqi, S. S., Omoloso, A. I., & Arikewuyo, H. O. (2020). Evaluating the use of social media in escalating conflicts in romantic relationships. *Journal of Public Affairs*, e2331.
- Arnett, J. J. (1999). Adolescent storm and stress, reconsidered. *American psychologist*, 54(5), 317.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: Theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.
- Arnett, J. J. (2003). Conceptions of the Transition to Adulthood Among Emerging Adults in American Ethnic Groups. In J.J. Arnett & N.L. Galambos (Eds.), *New directions for child and adolescent development: Exploring cultural conceptions of the transition to adulthood* (No. 100, pp. 63-75). San Francisco: Jossey-Bass.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press.
- Arnett, J. J. (2005). The developmental context of substance use in emerging adulthood. *Journal of drug issues*, 35(2), 235-254.
- Arnett, J. J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives*, 1(2), 68–73.
- Arnett, J. J. (2012). New horizons in research on emerging and young adulthood. In *Early adulthood in a family context* (pp. 231-244). Springer, New York, NY.
- Arnett, J. J., Žukauskienė, R., & Sugimura, K. (2014). The new life stage of emerging adulthood at ages 18–29 years: Implications for mental health. *The Lancet Psychiatry*, 1(7), 569-576.
- Arnett, J.J. (2014) *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford University Press.
- Barry, C. M., Madsen, S. D., Nelson, L. J., Carroll, J. S., & Badger, S. (2009). Friendship and romantic relationship qualities in emerging adulthood: Differential associations with identity development and achieved adulthood criteria. *Journal of Adult Development*, 16(4), 209.
- Barutçu Yıldırım, F., & Demir, A. (2015). Breakup adjustment in young adulthood. *Journal of Counseling & Development*, 93(1), 38-44.
- Baucom, D. H., Snyder, D. K. & Gordon, K. C. (2009). *Helping couples get past the affair. A clinician's guide*. New York: Guilford.

- Baumgartner, F., & Karaffová, E. (2012). Strategie zvládání ve vztahu k aspektům vynořující se dospělosti. *Psychologie pro praxi*.
- Bowlby, J. (1984). Violence in the family as a disorder of the attachment and caregiving systems. *American Journal of Psychoanalysis*, 44, 9–27.
- Bravo, V., Connolly, J., & McIsaac, C. (2017). Why did it end? Breakup reasons of youth of different gender, dating stages, and ages. *Emerging adulthood*, 5(4), 230–240.
- Burda, V., Festová, J., Úlovcová, H., & Vojtěch, J. (2003). Přístup mladých lidí ke vzdělávání a jejich profesní uplatnění.
- Carbonneau, N., Vallerand, R. J., Lavigne, G. L., & Paquet, Y. (2016). “I’m not the same person since I met you”: The role of romantic passion in how people change when they get involved in a romantic relationship. *Motivation and Emotion*, 40(1), 101–117.
- Cohen, O., & Finzi-Dottan, R. (2012). Reasons for divorce and mental health following the breakup. *Journal of Divorce & Remarriage*, 53(8), 581–601.
- Cohen, P., Kasen, S., Chen, H., Hartmark, C., & Gordon, K. (2003). Variations in patterns of developmental transitions in the emerging adulthood period. *Developmental Psychology*, 39, 657–669.
- Collins, W. A., & Laursen, B. (2000). Adolescent relationships: The art of fugue. In C. Hendrick & S. Hendrick (Eds.), *Close relationships: A sourcebook* (pp. 59–70). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Český statistický úřad. (10.11. 2021). Aktuální populační vývoj v kostce. URL: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>
- Český statistický úřad. (14.8.2020). Obyvatelstvo: Průměrný věk matek při narození dítěte, mezinárodní srovnání. URL: <https://www.czso.cz/documents/10180/120583268/300002200123.pdf/830fd300-4f8c-4eeb-a401-6d8665aa4fe4?version=1.1>
- Český statistický úřad. (14.8.2020). Průměrný věk při uzavření prvního manželství, mezinárodní srovnání) URL: <https://www.czso.cz/documents/10180/120583268/300002200114.pdf/d3b00d58-c051-41d5-bfcf-63dbdc1dfa4a?version=1.1>
- Dainton, M. & Aylor, B. (2001). A relational uncertainty analysis of jealousy, trust, and maintenance in long-distance versus geographically close relationships. *Communication Quarterly*, 49(2), 172–188.

- Davey, G. C. (2011). Disgust: the disease-avoidance emotion and its dysfunctions. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London B: Biological Sciences*, 366(1583), 3453-3465.
- Davila, J. (2011). Romantic relationships and mental health in emerging adulthood. In F. D. Fincham & M. Cui (Eds.), *Romantic relationships in emerging adulthood. Advances in personal relationships* (pp. 275–292). New York, NY: Cambridge University Press.
- Dirks, K. T., Ferin, D. L. (2002). Trust in leadership: Meta-analytic findings and implications for organizational research. *Journal of Applied Psychology*, Vol. 87, p.
- Dunn, J., Ruedy, N. E., Schweitzer M. E. (2012). It hurts both ways: How social comparisons harm affective and cognitive trust, *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 117, p. 2-14.
- Ferjenčík, J. (2008). *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: Jak zkoumat lidskou duši*. Portál, sro.
- Giddens, A. (2010). *Důsledky modernity*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Goldsmith, J. (2018). Emerging adults' relationships with their parents. *Clinical Science Insights*, 1-6.
- Halpern-Meekin, S., Manning, W. D., Giordano, P. C., & Longmore, M. A. (2013). Relationship churning in emerging adulthood: On/off relationships and sex with an ex. *Journal of Adolescent Research*, 28(2), 166-188.
- Halpern, C. T., Waller, M. W., Spriggs, A., & Hallfors, D. D. (2006). Adolescent predictors of emerging adult sexual patterns. *Journal of Adolescent Health*, 39(6), 926-e1.
- Holmes, J. G., & Rempel, J. K. (1989). Trust in close relationships. In C. Hendrick (Ed.), *Review of personality and social psychology*, Vol. 10. Close relationships (pp. 187- 220). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál, sro.
- Chua, R. Y. J., Ingram, P., Morris, M. W. (2008). From the head and heart: Locating cognition- and affect-based trust in managers' professional networks, *Academy of Management Journal*, June 2008, 51(3) p. 436 – 452.
- Jun, H. J., Sacco, P., Bright, C., & Cunningham-Williams, R. M. (2019). Gender differences in the relationship between depression, antisocial behavior, alcohol use,

and gambling during emerging adulthood. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17(6), 1328-1339.

- Kemer, G., Bulgan, G., & Çetinkaya-Yıldız, E. (2016). Gender differences, infidelity, dyadic trust, and jealousy among married Turkish individuals. *Current Psychology*, 35, 335–343.
- Kramer, R. M., Carnevale, P. (2008). Trust and intergroup negotiation. In R. Brown, & S. L. Gaertner (Eds.), *Blackwell handbook of social psychology: Intergroup processes* (pp. 431- 450). London: Blackwell.
- Kučera, D. (2013). *Moderní psychologie: Hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. Praha: Grada.
- Kvitkovičová, L., Mareš, J., Širůček, J. & Lacinová, L. (2016) Partnerské vztahy a vynořující se dospělost: Mezi vysokou školou a prací. In Lacinová, L., Ježek, S., Macek, P. (Eds.). *Cesty do dospělosti: Psychologické a sociální charakteristiky dnešních dvacátníků* (s.59-74). Brno: M U N I Press.
- Lacinová, L., Umemura, T., Bouša, O., Širůček, J. & Neužilová Michalčáková, R. (2016) Partnerské vztahy a vynořující se dospělost: Na zkoušku, či naostro? In Lacinová, L., Ježek, S., Macek, P. (Eds.). *Cesty do dospělosti: Psychologické a sociální charakteristiky dnešních dvacátníků* (s.59-74). Brno: M U N I Press.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Lanz, M., & Tagliabue, S. (2007). Do I really need someone in order to become an adult? Romantic relationships during emerging adulthood in Italy. *Journal of Adolescent Research*, 22(5), 531-549.
- Leary, M. R., Tambor, E. S., Terdal, S. K. & Downs, D. L. (1995). Self-esteem as an interpersonal monitor: The sociometer hypothesis. *Journal of Personality & Social Psychology*, 68(3), 518-530.
- Macek, P., Bejček, J., & Vaníčková, J. (2007). Contemporary Czech emerging adults: Generation growing up in the period of social changes. *Journal of Adolescent Research*, 22(5), 444-475.
- Manning, W. D., Giordano, P. C., Longmore, M. A., & Hocevar, A. (2009). Romantic relationships and academic/career trajectories in early adulthood. *Romantic relationships in emerging adulthood*, 317-333.
- Matud, M. P., Bethencourt, J. M., Ibáñez, I., Fortes, D., & Díaz, A. (2021). Gender Differences in Psychological Well-Being in Emerging Adulthood. *Applied Research in Quality of Life*, 1-17.

- Mayer, r. c., Davis, J. H. (1999): The effect of the performance appraisal system on trust for management: a field quasi-experiment. *Journal of applied Psychology* 84, 123-136.
- Mayseless, O. & Keren, E. (2014). Finding a meaningful life as a developmental task in emerging adulthood: The domains of love and work across cultures. *Emerging Adulthood*, 2(1), 63–73.
- Monroe, S. M., Rohde, P., Seeley, J. R., & Lewinsohn, P. M. (1999). Life events and depression in adolescence: relationship loss as a prospective risk factor for first onset of major depressive disorder. *Journal of abnormal psychology*, 108(4), 606.
- Murray, S. L., Holmes, J. G., Collins, N. L. (2006). Optimizing assurance: The risk regulation system in relationships, *Psychological Bulletin*, September 2006, 132, p. 641 – 666.
- Murray, S. L., Rose, P., Bellavia, G., Holmes, J. G. & Kusche, A. (2002). When rejection stings: How self-esteem constrains relationship-enhancement processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 556–573.
- Norona, J. C., Olmstead, S. B., & Welsh, D. P. (2016). Breaking up in emerging adulthood: A developmental perspective of relationship dissolution. *Emerging Adulthood*, 5(2), 1–12.
- Norona, J. C., Scharf, M., Welsh, D. P., & Shulman, S. (2018). Predicting post-breakup distress and growth in emerging adulthood: The roles of relationship satisfaction and emotion regulation. *Journal of adolescence*, 63, 191-193.
- Norona, J. C., Welsh, D. P., Olmstead, S. B., & Bliton, C. F. (2017). The symbolic nature of trust in heterosexual adolescent romantic relationships. *Archives of sexual behavior*, 46(6), 1673-1684.
- North, R. J., Lewis, D. M. G., Capecelatro, M, R., Sherrill, B. N., Ravyts, S. G., & Fontan, G. (2016). The things they carry: Characterizing the biggest problems in the lives of emerging adults. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 35(6), 437–454.
- O'Connor, M., Sanson, A., Hawkins, M. T., Letcher, P., Toumbourou, J. W., Smart, D., ... & Olsson, C. A. (2011). Predictors of positive development in emerging adulthood. *Journal of youth and adolescence*, 40(7), 860-874.
- Parra, A., Oliva, A., & Reina, M. D. C. (2015). Family relationships from adolescence to emerging adulthood: A longitudinal study. *Journal of Family Issues*, 36(14), 2002-2020.
- Plháková, A. (2004). *Učebnice obecné psychologie*. Academia.

- Praško, J. & Trojan, O. (2001). O milování s důvěrou a láskou aneb jak překonat sexuální problémy v páru. Praha: Grada Publishing.
- Ranta, M., Dietrich, J., & Salmela-Aro, K. (2014). Career and romantic relationship goals and concerns during emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 2(1), 17-26.
- Rempel, J. K., Holmes J. G., Zanna M. P. (1985). Trust in Close Relationships, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 49. No. 1, p. 95-112.
- Říčan, P. (2009). Psychologie. Praha: Portál.
- Shulman, S., & Connolly, J. (2013). The challenge of romantic relationships in emerging adulthood: Reconceptualization of the field. *Emerging Adulthood*, 1(1), 27-39.
- Shulman, S., Laursen, B., & Dickson, D. J. (2014). Gender differences in the spillover between romantic experiences, work experiences, and individual adjustment across emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 2(1), 36-47.
- Simpson, J. A. (2007). Foundations of interpersonal trust. In A. W. Kruglanski & E. T. Higgins (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (2nd ed., pp. 587-607). New York: Guilford.
- Slaměnik, I. (2011). *Emoce a interpersonální vztahy*. Grada Publishing as.
- Slaměnik, I., & Hurychová, Z. (2015). K pojetí těsných interpersonálních vztahů. *Psychologie pro praxi*, 45(3), 9-19.
- Sneed, J. R., Johnson, J. G., Cohen, P., Gilligan, C., Chen, H., Crawford, T. N., & Kasen, S. (2006). Gender differences in the age-changing relationship between instrumentality and family contact in emerging adulthood. *Developmental psychology*, 42(5), 787.
- Spielmann, S. S., MacDonald, G., Joel, S., & Impett, E. A. (2016). Longing for ex-partners out of fear of being single. *Journal of personality*, 84(6), 799-808.
- Spielmann, S. S., MacDonald, G., Maxwell, J. A., Joel, S., Peragine, D., Muise, A., & Impett, E. A. (2013). Settling for less out of fear of being single. *Journal of personality and social psychology*, 105(6), 1049.
- Sprecher, S., & Regan, P. C. (2002). Liking some things (in some people) more than others: Partner preferences in romantic relationships and friendships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19(4), 463-481.
- Stuchlíková, I. (2002). *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál.

- Tashiro, T. Y., & Frazier, P. (2003). "I'll never be in a relationship like that again": Personal growth following romantic relationship breakups. *Personal Relationships*, *10*(1), 113-128.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.
- Vengleřová, Martina. *Průvodce partnerským vztahem*. Praha: Grada, 2008.
- Volková, A., & Dušková, P. (2015). Specific fears in emerging adulthood among Czech undergraduate students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, *171*, 487-493.
- Volková, A., Lacinová, L., Michalčáková, R. N., & Dušková, P. (2016). Čeho se dnes mladí lidé bojí? Volně generované výpovědi o strachu vs. sebeposuzovací škála. *Československá Psychologie*, *60*(2).
- Výrost, J. & Slaměník, S. (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- White, H. R., & Jackson, K. (2004). Social and psychological influences on emerging adult drinking behavior. *Alcohol Research & Health*, *28*(4), 182.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Rozložení souboru dle věku

Tabulka č. 2 Rozložení souboru dle nejvyššího dosaženého vzdělání

Tabulka č. 3 Rozložení souboru dle statusu

Tabulka č. 4 Rozložení souboru dle bydlení

Tabulka č. 5 Rozložení souboru dle subjektivního vnímání dospělosti

Tabulka č. 6 Deskriptivní statistika dotazníku důvěry a dotazníku partnerských strachů

Tabulka č. 7 Výsledky korelační analýzy důvěry a strachů

Tabulka č. 8 Výsledky korelační analýzy důvěry a jednotlivých dimenzí partnerských strachů

Tabulka č. 9 Výsledky korelační analýzy vztahu mezi strachy a délkou vztahu.

Tabulka č. 10 Výsledky korelační analýzy vztahu mezi pocitem dospělosti a věku

Tabulka č. 11 Výsledné kategorie strachů dle četnosti

Tabulka č. 12 Seskupení 10 nejčastěji uvedených strachů u mužů v rámci volných výpovědí

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Partnerské strachy a důvěra v období vynořující se dospělosti

Autor práce: Bc. Pavlína Rejšková

Vedoucí práce: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Počet stran a znaků: 71 stran a 117 425 znaků

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 82

Abstrakt: Tato diplomová práce se zabývá partnerskými strachy a důvěrou v období vynořující se dospělosti u mužů. Teoretická část popisuje období vynořující se dospělosti a charakteristiku života mladých lidí v tomto období, dále se zaměřuje na partnerské strachy a partnerskou důvěru. Výzkumná část si klade za cíl zjistit souvislost mezi prožívanými strachy v partnerském vztahu a důvěrou k partnerce v období mladé dospělosti. Druhým cílem je prozkoumat, jaké strachy prožívají mladí muži. Výzkum byl realizován online formou pomocí dotazníkového šetření, které se skládalo ze dvou sebeposuzovacích škál a volných výpovědí. Výzkumný soubor tvoří 283 mužů ve věku 18-29 let v partnerském vztahu. Dle výsledků této studie existuje statisticky významný vztah mezi jednotlivými prožívanými strachy a důvěrou vůči partnerce. Nejvýznamnější vztah byl nalezen mezi důvěrou a strachem z nevěry. Dále byly odhaleny strachy, které mladí muži prožívají a bylo vytvořeno osm základních kategorií. Partnerské strachy jsou svou četností na druhém místě.

Klíčová slova: vynořující dospělost, partnerské strachy, důvěra, strach z nevěry

ABSTRACT OF THESIS

Title: Partnership fears and trust in the emerging adulthood

Author: Bc. Pavlína Rejšková

Supervisor: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Number of pages and characters: 71 pages and 117 425 characters

Number of appendices: 0

Number of references: 82

Abstract: This diploma thesis deals with partnership fears and trust in terms of men's emerging adulthood. Theoretical part of this diploma thesis describes seasons of emerging adulthood and characterization of lives of young adults in this period of their lives. Theoretical part is also focusing on partnership fear and trust. The second part of diploma thesis - practical one - aiming at detection of connectivity between running fears in partnership and trust in partner in terms of young adulthood. Next target is to find, which kinds of fears are young men fighting with. Research was realising online via questionnaire survey, consisted of two selfadjudicative scales and free responses. Explorational complex is created from 283 men at the age between 18-29 years in partnership. According to results of survey exist statistically significant relation between particular fears and trust towards partner. The most significant relation was found between trust and fear of infidelity. Further were revealed fears, which young men live through and were created eight fundamental categories. Partnership fears are due to frequency at second place.

Key words: emerging adulthood, partnership fears, trust, fear of infidelity?